

Долар гривню береже

У Держбюджеті на наступний рік передбачено залучення чималих коштів від міжнародних партнерів України
» стор. 2

Плутаними слідами Time

Назад у майбутнє: відновити ядерний потенціал України
» стор. 4

Еней мав апетит нівроку

Полтавський краєзнавець «просіяв» усю «Енеїду» Івана Котляревського і розтлумачив чимало понять з різних сфер життя наших пращурів
» стор. 10—11

Україна молода

Середа, 8 листопада 2023 року

№45 (5957)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 36,366 грн
1 € = 38,562 грн

«Якщо не буде України, то не буде нічого у нас усіх»

Сергій Позняк — легендарний «Інструктор» — після ампутації кінцівки знову повернувся у стрій, хоча міг не йти на фронт і до важкого поранення

» стор. 8

Сергій Позняк : « Треба просто робити те , що маєш...»
Фото журналу Forbs.

Михайло Федоров
міністр цифрової трансформації України

«Продовжуємо системно підсилювати Сили оборони дронами. Більше безпілотників — ефективніші результати».

КОШТОРИС

Долар гривню береже

У Держбюджеті на наступний рік передбачено залучення чималих коштів від міжнародних партнерів України

Наталія НАПАДОВСЬКА

Директорка аналітичного департаменту Dragon Capital Олена Билан влучно зауважила: «Мало який місяць у цьому році минув без перегляду економічних прогнозів. У принципі, нічого дивного, зважаючи на кількість і глибину шоків. А от що дійсно дивує, так це те, що в умовах повномасштабної війни економіка зростає на 4-5% у цьому році і, ймовірно, зростатиме схожими темпами в наступному. Принаймні передумови для цього є, за що варто окремо подякувати ЗСУ».

У схваленому урядом 2 листопада проєкті Державного бюджету на 2024 рік до другого читання прогноз за реальним ВВП зменшили до 4,6% (у першому читанні було 5%), також у цьому документі Мінфін змінив у поточному році ще низку показників у бік зменшення: зростання споживчих цін з 14,7% до 7,1% та показник споживчої інфляції — з 10,8% до 9,7%. А Національний банк України, знизивши з 27 жовтня облікову ставку одразу на 4 відсоткові пункти (з 20% до 16%), не планує зупинятись. Заступник голови Нацбанку Сергій Ніколайчук повідомив: «Наш прогноз передбачає, що в грудні буде зроблено наступний крок і знижено ставку на 1 відсотковий пункт». Безумовно, це відбудеться за відсутності ознак погіршення балансу ризиків.

До другого читання в розрахунки Державного бюджету на 2024 рік Мінфін заклав більш оптимістичний курс гривні у 38,6 грн за \$1 (у проєкті документа до першого читання використовувався курс 40,2 грн/\$). Незалежні експерти Dragon Capital у своїх прогнозах курсу вказали 37 грн/дол. на кінець цього року та 39 грн/дол. — у наступному. Міцний курс впливає на сповільнення інфляції та, відповідно, збереження вартості гривневих заощаджень громадян, а от помірна девальвація вигідна експортерам, які мають валютні доходи, а видатки — у гривні.

Через місяць після відмови НБУ від фіксованого курсу на користь «керованої гнучкості» гривня не очікувано зміцнилась одразу на 40 копійок. «Зміцнення гривні на міжбанку відбувається під управлінням Нацбанку, якому, судячи з усього, наказує це робити його модель, що відображає динаміку змін у торговому балансі. І там, судячи з усього, намітилися якесь позитивні зміни в експорті», — зауважує інвестиційний банкір Сергій Фурса. Так, дефіцит торговельного балансу зберігається на рівні близько \$3 млрд на місяць, але, як наголошує пан Фурса, «можливе позитивне зрушення в експорті пов'язане з більш активним функціонуванням морських портів, які поступово виходять на рівень операцій, близьких до періоду дії зернової угоди. А можливо, ми бачимо результат боротьби із «сірим» зерном, на що було отримано найвищу волю і кинуто сили податківців та СБУшників». Що ж, інколи втручання в економічні процеси з боку держави йде на користь. Зростання цін на паль-

не в жовтні відбулося згідно з прогнозованим аналітиками сценарієм — від 40 копійок до 2 гривень.

Власник мережі АЗС «Прайм» Дмитро Леушкін коментує: «Є домовленості з урядом — не підвищувати ціни вище 60 гривень за літр. І всі навколо цієї планки тупцюють. Якщо маржа сильно падає і тримається на низькому рівні два тижні й більше, то підвищення цін ініціює тандем ОККО плюс WOG. Якщо дохідність нормальна, то сигналом для ринку підвищувати ціники стає перегляд прайсів державною Укрнафтою».

Але не скрізь і не всім може керувати держава. Втримати планку, залишивши головним пріоритетом оборону країни, можна (згідно з проєктом Державного бюджету на 2024 рік) тільки за умови отримання 41 млрд дол. США зовнішньої фінансової підтримки. Порівняно з першим читанням цей обсяг вдалося зменшити з 42,9 млрд дол. США. Притому, що втота міжнародних партнерів від війни в Україні та їхні внутрішні політичні процеси призводять до того, що Україні стає чимдалі важче залучати від них кошти, констатує міністр фінансів Сергій Марченко. Зовнішня допомога Україні під час повномасштабної війни надходить із багатьох країн світу, але найбільше — зі США та ЄС.

Центр публічних фінансів та публічного управління Київської школи економіки наводить дані: Україна очікує отримати в 2024 році від Сполучених Штатів близько \$11,8 млрд. Вашингтон надає фінансову підтримку в формі грантів, тобто безповоротної допомоги. «Гроші спрямовують через механізм РЕАСЕ Світового банку. В угоді чітко прописано, на що саме йдуть кошти. Це передусім соціальні витрати та зарплати», — пояснює координаторка проєктів Інституту економічних досліджень та політичних консультацій Олександра Бетлій. Але ухвалення рішення про виділення коштів на допомогу на наступний рік у США затягується. Ще \$5,4 млрд мають надійти від МВФ у рамках чотирирічної програми, яка почала працювати 2023 року і з якої вже надійшло \$3,6 млрд. ЄС надає кошти за програмою макрофінансової допомоги, тобто на пільгових умовах. Позики надають на 30 років з правом не погашати її перші 10 років.

Четвертого листопада на пресконференції в Києві президент Європейської Комісії Урсула фон дер Ляєн повідомила, що в Європейському Союзі прагнуть до кінця року погодити виділення 50 млрд євро для України. Європейський Союз має в грудні ухвалити остаточне рішення щодо створення програми Ukraine Facility, кошти від якої наша держава отримуватиме впродовж наступних чотирьох років за умови виконання певних вимог. Кабінет Міністрів України має підготувати план реформ, які затвердять європейці. Песимистичний сценарій (недостатнє фінансування з боку західних партнерів), звісно, існує, але він не тотожний ситуації 2022 року і маловірогідний. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

За перший тиждень листопада оператори «Армії дронів» установили рекорд із знищення окупаційних опорних пунктів. У рашистів стало на 335 позицій менше. Цей результат міністр цифрової трансформації Михайло Федоров у своєму Telegram-каналі назвав найуспішнішим з початку повномасштабної війни. Серед знищеного озброєння — 83 бойові броньовані машини, 72 вантажівки, 36 танків та сотні 200-х. «Продовжуємо системно підсилювати Сили оборони дронами, — закликав він. — Більше безпілотників — ефективніші результати».

У Україні також була успішно випробувана система захисту бронетехніки від російських безпілотників — унікальний комплекс радіоелектронної боротьби (РЕБ) Piranha. «Він створює захисний купол до 600 метрів навколо себе, — повідомив пан Федоров. — Під дією системи коптер чи дрон-камікадзе не може отримувати команди та передавати дані. Як результат — «пташка» або зависає в повітрі, здійснює аварійну посадку, або безконтрольно падає. Також Piranha пригнічує системи супутникової навігації, як-то ГЛОНАСС». Зараз система технічна новинка пройшла польові випробування й готова до серійного виробництва.

Щось постійно «падає» у москалів і на територіях, які

НА ФРОНТІ

Гаряча «бавовна»

Українська «Армія дронів» продовжує успішно нищити техніку і живу силу рашистів

вони тимчасово окупували. У ніч на 7 листопада пролунали вибухи у Севастополі та в Бахчисарайському районі. Також у мережі писали про вибухи у Новофедорівці, де розташований військовий аеродром «Саки».

А днем раніше потужна «бавовна» зчинила сильні вибухи, пожежу і детонацію на складі боеприпасів у курортному Седовому, що неподалік Маріуполя. За даними ТГ-каналу «Збройні Сили України. Війна окупантам», на тому ж майданчику зберігалися також вертольоти окупантів, привезені на ремонт. Після точного «прильоту», селище закрили для в'їзду.

Авдіївка і далі залишається найбільш гарячою точкою фронту, оскільки кацапи не відмовилися від задуму взяти в оточення район оборони ЗСУ. Днями сюди додатково відправили ще один танковий полк і здійснили серію атакуючих та штурмових дій.

Росіяни також налагодили випуск керованих бомб і б'ють ними як по прифронтових українських територіях, так і по військових

А ТИМ ЧАСОМ...

І ще одна сумна новина. У себе вдома, від вибуху ручної гранати, загинув помічник Валерія Залужного — Геннадій Чистяков. Як з'ясувалося, шість боеприпасів входили до «подарункового набору», який разом з пляшкою віскі Black Label йому презентував на день народження полковник Тимченко. Іменинник подумав, що разом зі спиртним отримав символічні чарки в армійському стилі. «Спершу до рук боеприпас узяв син та почав крутити кільце, — повідомив міністр внутрішніх справ Ігор Клименко. — Далі військовослужбовець забрав гранату в дитини та висмикнув кільце, спровокувавши трагічний вибух». Геннадій Чистяков помер на місці. Поранення отримав і його син шкільного віку

позиціях. Іноді кількість запусків сягає до півсотні на день. Про це на брифінгу повідомив речник командування Повітряних сил Юрій Ігнат. За його словами, приблизно пів року тому спостерігалось лише «поодинокі застосування» цих боеприпасів з літаків Су-34, Су-35. А тепер рашисти вийшли на інший рівень. ■

ТАНЦЮЮТЬ УСІ!

Дам лиха закаблукам

Гопак-челендж: як новий тренд захоплює світ

Валерія МУСХАРІНА, студентка Київського університету імені Бориса Грінченка

Зараз у TikTok ширяться різноманітні відео, де люди з усього світу танцюють традиційний український гопак. Про це повідомляє фандрейзингова платформа United24 на своїй Instagram-сторінці.

Зокрема, танцювальні ролики вже зняла молодь України, Франції, Швеції, Південної Африки, Казахстану та інших країн. Виконують гопак як професійні артисти, так і пересічні громадяни, які до цього не займалися хореографією.

Саундтреком до нашого національного танцю стала українська народна пісня «Ти ж мене підманула». Під неї вже записа-

ли майже 1 тис. 700 відеосюжетів. Одним з найпопулярніших відтворень гопака стали танець дівчини у військовій формі армії оборони Ізраїлю — ЦАХАЛ (із 200 тисячами вподобайок) та відео артистів Королівського балету Швеції, запис якого переглянули майже 4 мільйони користувачів.

Раніше гопак на публіку танцювали й наші спортсмени. У 2021-му це зробив український борець Жан Беленюк, отримавши золото на Олімпіаді в Токіо. Наступного року боксер Матвій Ражбу, що став одним із переможців Кубка Акрополіса, а після вийшов у вишіванці і з прапором на середину рингу, аби продемонструвати свій гопак. Попри те, що подібне не надто сподобалося організаторам змагань, Ражба все ж виконав декілька танцювальних елементів. ■

■ МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛ

Західні схеми кремля

У США затримали учасників підпільного угруповання, які брали участь у нелегальному постачанні мікроелектроніки до росії

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Днями у Брукліні було оприлюднено кримінальну справу, в якій фігурують російські громадяни Микола Гольцев, Салімджон Насріддінов та Крістіна Пузирьова. Вони закуповували напівпровідники, інтегральні схеми та інші електронні компоненти подвійного призначення, які потім використовувалися в РФ для виробництва сучасної зброї. Фактично йдеться про участь злочинної трійці у глобальній схемі закупівель, що діяла в обхід накладених на росію санкцій.

Як повідомила прес-служба міністерства юстиції США, свій товар затримані відправляли через Туреччину, ОАЕ, Гонконг, Індію, Китай. Відправлень було близько 300 на суму 7,2 мільйона доларів. Цей канал діяв уже давно, бо перевезені компоненти українські військові не раз виявляли у такому сучасному озброєнні рашистів, як комплекс радіорозвідки «Торн-МДМ», комплекс радіоелектронної боротьби «Борисоглібськ-2», легка багатоцільова керування ракета «Ізделіє-305Е», вітебський десантний ракетний ком-

плекс L370, вертольоти Ка-52, БПЛА «Орлан-10» та бойові танки Т-72Б3.

У своїх схемах злочинці використовували дві юридичні особи, зареєстровані в Брукліні, — SH Brothers Inc. і SN Electronics Inc. Ці організації незаконно отримували, купували та відправляли електроніку на мільйони доларів.

Діяли контрабандисти за чіткою схемою. Гольцев отримував замовлення від російських кінцевих споживачів в оборонному та технологічному секторах, які прагнули придбати певний предмет у США. Потім він спілкувався безпосередньо з американськими виробниками та дистриб'юторами, використовуючи псевдоніми «Нік Стівенс» або «Джю Росс». Далі у парі з Насріддіновим незаконно відправляв товари різним посередницьким корпораціям, розташованим в інших країнах, а вже звідти — до росії. У свою чергу, Пузирьова керувала численними банківськими рахунками та проводила фінансові операції на підтримку схеми.

За словами помічника генерального прокурора Метью Г. Олсена, правоохоронцям вдалося

зруйнувати складну мережу закупівель критично важливих технологій, що дозволяють росіянам створювати зразки сучасної зброї. «Міністерство юстиції, — сказав він, — прагне притягнути до відповідальності та викрити тактику, яку використовують ворожі національні держави для незаконного придбання предметів, необхідних їм для продовження своїх жорстоких кампаній».

Усі троє злочинців зараз перебувають під вартою. Насріддінова заарештували у Брукліні, де він проживав не один рік, а Гольцева та Пузирьову — в готелі на Манхеттені. Контрабандисти там зазначували перед зустріччю зі своїм спільником. «Арешти, оголошені сьогодні, — прокоментував ситуацію помічник міністра торгівлі з питань експортного правозастосування міністерства торгівлі США Метью С. Аксельрод, — демонструють нашу постійну зосередженість на боротьбі з незаконними російськими мережами закупівель. Особливо на тих, які намагаються придбати конфіденційні американські технології, що є критично важливі пріоритетні статті для російських військових».

■ ІНІЦІАТИВА

Армійське лобі

При Черкаській міській раді створили Раду командирів

На спільній зустрічі черкаської влади і громадськості міста створили Раду командирів. Фото надане Черкаською міською радою.

Людмила НІКІТЕНКО

Після того як кілька разів обурені жителі Черкас прийшли до міської ради з вимогою: «Гроші на ЗСУ, а не на тротуарну плитку», — минулих вихідних у місті провели зустріч членів виконавчого комітету, депутатів міської ради, військовослужбовців та представників громадськості і створили Раду командирів.

«Це необхідно для того, щоб місто могло ефективніше взаємодіяти з військовими і опрацювати їхні запити», — пояснили «УМ» у Черкаській міській раді.

За словами черкаського міського голови Анатолія Бондаренка, зараз до міської влади надходить дуже багато запитів від військових частин, і кожен з них намагаємося не залишити без уваги.

«Нині Черкаси є лідером в Україні з підтримки обороноздатності. З початку вторгнення ми вже спрямували на це понад 1,18 млрд грн. Щоб зробити цю підтримку ще якіснішою, ми і створюємо Раду командирів. До її

складу, серед інших, увійдуть т. в. о. командира полку «Азов» Микита Надточій і командир другого штурмового батальйону третьої окремої штурмової бригади Дмитро Кухарчук», — розповідає пан Анатолій. І уточнює, вони й координуватимуть у міській раді напрямок підтримки захисників. Після цього заявки військових направлятимуть на затвердження до обласної військової адміністрації. Адже таким є встановлений порядок.

Анатолій Бондаренко каже, що саме над цими військовими частинами Черкаси беруть шефство, на додаток до тих, якими опікувалися раніше згідно з указом президента України.

«Усі ми маємо єдиного ворога — російську федерацію, яка хоче знищити нашу націю, вдавалася і вдаватиметься до будь-яких дій з дестабілізації міст ізсередины, тож підтримуємо ЗСУ, щодня працюємо для досягнення мети — перемоги України!», — підсумовує міський голова Черкас Анатолій Бондаренко. ■

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині ще одне немовля з'явилося на світ у кареті швидкої допомоги. Це вже шості пологи на колесах за цей рік.

Як повідомили «Україну молоді» в Черкаському обласному центрі екстреної медичної допомоги, о 23:02 до диспетчерської служби надійшов виклик від 34-річної вагітної жительки Жашкова.

«Через 14 хвилин фельдшерська бригада була біля будинку жінки. Породіллю повезли до лікарні, однак дитинка поспішала з'явитися на світ, і пологи довелося приймати просто у дорозі», — розповідають медики «екстремки». За їхніми словами, у молоді жінки це були шості пологи, тож пройшли дуже швидко, і вже близько 23:30 народилася дівчинка.

«Оскільки пацієнтів уже було двоє, то для надання допомоги відправили ще одну бригаду. Малеча народилася з обвитою пуповиною навколо шиї, але медики вчасно надали необхідну допомогу дитинці. Щасливу маму разом з новонародженою донечкою госпіталізу-

вали до Уманської багатопрофільної лікарні», — говорять в обласному центрі екстреної медичної допомоги.

Нагадаємо, що пологи в авто швидкої допомоги на Черкащині не є цього року рідкісним явищем. Адже одна дитина по дорозі до пологового народилася в області у березні, три — у травні і ще одна — у червні. У березні дівчинку народила 25-річна жителька села Будище Звенигородського району, у травні о 3-й ранку народила дівчинку 32-річна жителька села Ірдинь Черкаського району, це її восьма дитина. Того ж місяця медики «швидкої» приймали пологи на колесах іще у 29-річній жінки з села Свічківка й у 32-річній жительки з села Остапівка, що на Драбівщині. Обидві стали мамами дівчаток. А у червні у 31-річній жінки з селища Драбове-Барятинське Золотоніського району в автомобілі «швидкої» народився хлопчик. Пологи приймав фельдшер Валерій Легенький. За три десятки років роботи на «швидкій» то було 30-те немовля, яке народилося під час його чергування. ■

■ ОВВА!

Малеча любить швидкість

На Черкащині в автомобілі екстреної медичної допомоги народилося шосте за цей рік немовля

КОЛІЗІЇ

Плутаними слідами Time

Назад у майбутнє: відновити ядерний потенціал України

Тетяна ПАРХОМЧУК

Політичне шулерство і шулерство в картах — досить складна тема для розмови. З одного боку, обманувати — дуже недобре, тим більше — граючи на гроші з людьми, які абсолютно не розуміють, що відбувається. З іншого — не можна не відзначити, як професіонал робить фальш-тасування, здачу другої або здачу нижньої здачі.

Недарма на заході достатньо поширені подібні шоу, коли професіонал карткової механіки або шулерських прийомів сідає за стіл і протягом години або двох показує, як він може обдурити людей за картковим столом.

Статтю Саймона Шустера з елементами прямої мови президента України Володимира Зеленського та неназваних посадовців з його оточення в американському лівацькому журналі Time можуть вважати резонансною персонажі, які досі не усвідомили глибини нашої початкової неготовності до швидкого масштабного спротиву й відсутності ресурсів для стрімкої перемоги. І, схоже, ця проблема давно запрограмована залаштунковими шулерами міжнародного, геополітичного рівня.

Більшості з нас давно очевидна правда, викладена в американському часописі.

Глухий кут?

І те, що водночасі головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний у колонці для видання The Economist зазначив, що російсько-українська війна може зайти в глухий кут, — ще одне підтвердження наших відчуттів.

«Якщо ви подивитесь на підручники НАТО і на математичні розрахунки, які ми робили, то чотирьох місяців повинно було вистачити, щоб дійти до Криму, воювати в Криму, повернутися з Криму і знову піти туди й назад», — пише Валерій Залужний.

Натомість головнокомандувач визнає свої помилки, те, що допустив, аби західна техніка горіла на мінних полях, на підступах до Бахмута й на південному фронті.

І вже в інтерв'ю цьому ж виданню Залужний сказав, що так само, як і в Першій світовій війні 1914—1918 років, ми досягли високого рівня технологій, і тепер цю війну неможливо виграти зброєю минулого покоління та застарілими методами.

Залужний чесно констатує: Україна застрягла у довгій війні.

Отже, і загальний настрої від того, що відбувається, описаний генералом Залужним, і публікація у Time про проблеми, з якими всю війну стикається президент Зеленський, усе очевидніше вказують: залаштункові світові гравці відкрито натякають, що Україну готують до розчленування або замороження конфлікту.

Схоже, що підготовка до цього почалась одразу після розпаду СРСР, — коли Москва опам'яталась: а як же вона без різновекторно-ресурсної України? І в 1994 році з нами зіграли крапленими картами, змусивши підписати Будапештський меморандум і відмовитись від ядерної зброї.

Політичні шулери так само, як карткові, втішилися власною майстерністю, а Москва отримала без'ядерний, відкритий доступ до тіла України.

Гра Time

Тим часом стаття журналу Time, що має всі ознаки замовної, провела показову демонстраційну атаку в розумінні загострених українських проблем.

Спочатку Time описав бої за Авдіївку як свідчення певної військової кризи, що ще формується. Її суть: ідуть дуже важкі бої, і Кремль хоче відібрати ініціативу до настання зими. Росія зосередила велику кількість військових і техніки на сході Донбасу — біля Куп'янська, в районі Авдіївки та Запоріжжя і на північ від Токмака, щоб зупинити прориви ЗСУ на південь.

Авдіївка для розвитку війни й політики війни — безцінна. На відміну від Бахмута, вона має справжнє стратегічне значення, бо розташована на ключовій трасі до Донецька. Вона дуже близька до його аеропорту і північних околиць. Це великі ворота на південь Донбасу. З втраченою Авдіївкою буде заблоковано наступ на півдні.

Загроза застосування ядерної зброї агресивним кремлем є серйозним фактором тривалої війни в Україні. Тому будь-яке керівництво України зобов'язане бути об'єктивно зацікавленим у власній ядерній зброї.

Тривають запеклі бої за контроль над коксохімічним заводом, до якого впритул підійшли російські війська. Фактично він став сірою зоною. По суті, це може стати початком важких міських тривалих боїв. Не менш жорстокі бої йдуть у районі піщаного кар'єру в селі Опитне на південному фланзі, як і на північному, де росіяни намагаються просунутись до Степового, Тоненького, перерізати трасу 0541 і почати процес закриття кліщів.

Time вступив у гру. Він пише, що між Зеленським і Залужним виникли протиріччя у подальшій стратегії дій. Мовляв, головнокомандувач виходить із того, що наступ ЗСУ майже закінчився і треба втримати досягнуте та готуватись до війни наступного року.

Верховний проти. Він стурбований слабким прогресом літнього наступу і висновком Заходу про «глухий кут» війни. При цьому аналітики Time виходять із того, що «ситуація краща, ніж безвихідна», бо росія понесла великі втрати. Вона використала свої резерви, утримуючи плацдарм на північ від Токмака, що ство-

Президент Володимир Зеленський відчувається зрадженим союзниками.

рює оперативну можливість відкрити шлях до узбережжя, розділивши російські війська навпіл.

Поки ще є час, треба проврати більше передових оборонних ліній росіян, аби вони стали крихкі і нездатні до ударів у відповідь. Це єдиний план, коли Крим стане вразливий, бо ЗСУ підійдуть на артилерійську близькість. Росія вже не має оперативного резерву. Вона все частіше кидає в бій непідготовлені війська, одягаючи у військову форму етнічні меншини, й змушена переводити всю економіку на воєнні рейки.

Світові аналітичні, заточені на росію, центри все більше говорять, що російська еко-

номічна система почала гальмувати. Вони стверджують, що в росії вже немає потенціалу здійснити ще один повноцінний стратегічний наступ аж до 2025 року. Якщо Київ і Захід не капітулюють, не підуть на мирні переговори. Темп, характер, сезон із графіком війни все більше закладають у неї енергію боротьби на виснаження. Небаченої з минулих століть.

комбатів-комбригів, які через свою тупість та заради власних кар'єрних амбіцій за місяць стирають батальйон з від'ємним результатом для фронту. Ви можете скільки завгодно писати статті для західної преси про ваші пріоритети, яке місце в них займають люди та як ви плануєте покращити мобілізацію. Але це все до с.р.и, якщо ваші підлегли з місяця в місяць знищують той самий потенціал, який ви накопичуєте; тих самих молодих офіцерів, які проходять курси за стандартами НАТО, а потім помирають у посадці, що навіть тактично не мала жодної цінності, бо комбриг та його друзі зверху ввімкнули режим «Жукова» заради нових

часе — утвердитись як справжні національні героїсти, перейматись власним інтересом, як це робить Польща.

Відтак — відродити власний ядерний потенціал. Оточення Зеленського стверджує, що президент дуже розгублений від усвідомлення, що світ зливає Україну, бо він не готовий до тотального програшу росії.

Зеленський хоче перемоги. Хоча повернення України в її кордони 1991 року.

Звісно, ці меседжі — для внутрішнього споживача. Водночас для Зеленського як для творчо-амбітної, пасіонарної, імпульсивної людини важливо бути на п'єдесталі бодай із якимось виграшем.

А якщо він планує йти на другий термін, то має бути більш прагматичний і розраховувати формулу відновлення справедливості, незважаючи на будь-які поточні розклади та сценарії цієї війни.

Те, що Зеленський сьогодні депресує, — не є погано. У такому стані відбуваються серйозні переосмислення. Можливо, він побачить шанс відновлення ядерного статусу держави і в тайм-ауті. Тим більше, що потенціал у нас не втрачений.

Адже зрозуміло, що загроза застосування ядерної зброї агресивним кремлем є серйозним фактором тривалої війни в Україні. Тому будь-яке керівництво України зобов'язане бути об'єктивно зацікавленим у власній ядерній зброї як для стримування, так і для підвищення привабливості країни як воєнного союзника, особливо за умови існування на росії погано передбачуваної авторитарної влади. Байдуже, чиє прізвище вона носить — Путіна чи Патрушева.

А сьогодні, з огляду на всі ці фактологічні та медійні події, не бачаються очікувані Україною зрушення в отриманні дорожньої карти до членства НАТО на наступному саміті Альянсу у Вашингтоні.

І те, що наприкінці минулого тижня Палата представників США схвалила допомогу Ізраїлю окремо, без України, також не додає оптимізму. ■

погонів та медальки від вас».

Цей пост ліг у канву чуток про бажання Банкової замінити Залужного.

Але через декілька годин після його публікації «Туча» змушений був закрити свій акаунт, і подякують, що щодо нього почались організаційні висновки. За гірку правду й позицію.

Ця правда ще й у тому, що додаткову зброю ми могли б отримати, якби була на те воля урядовців. Зокрема, якби українськи гідно виконували свою роботу наші дипломати.

Адже є лендліз, який потрібно було вигризати, а не придумувати всілякі небилиці про його невідповідність для України та не блокувати вимоги української діаспори його надання нам.

І, заглиблюючись у нюанси статті Time, відчувається присмак глобальної змови між Білим домом та кремлем. Цим процесом керують ляльководи всіх так званих президентів. А політики просто перебувають на служінні у глобалістів.

Інша якість політики

Що робити Україні? Оновлюватись, навіть якщо нас змушують зупинитись. І це озна-

Тетяна ПАРХОМЧУК

■ ТАКІ ПЕРСПЕКТИВИ

Ані миру, ані перемоги

Чи залишиться Україна за порогом НАТО?

Ми на порозі саміту НАТО, хоч він і запланований на наступний, 2024-й, рік, але все, що відбувається у міжнародній політиці, можна вважати підготовкою до нього. Ювілейний, 75-й, проходить у Вашингтоні. Україна, як відомо, має великі сподівання на нього. Але чи виправдаються вони? Попри те, що наступ ХАМАСу на Ізраїль мобілізував американські конкуруючі еліти, США залишаються розколоти посередині горячого електорально-го поля і не мають такої стратегії, яка свого часу дозволила Рейгану знищити Радянський Союз.

Джо Байден переповнений ідеєю не допустити Третьої світової війни. Ядерної. З росією, яка підтримує біля лінії боєзйткнення досить високу температуру ядерного шантажу.

Він вважає владіміра путіна менш прогнозованим, менш далекоглядним і більш соціопатичним лідером, аніж Хрущова, який установив на Кубі радянські балістичні ракети Р-12 з ядерними боеголовками й збив американський літак-розвідник U-2.

Водночас він не може і боїться піти на угоду з путінім, на кшталт домовленості Кеннеді з Хрущовим, коли з Куби, у відповідь на демонтаж американських ракет у Туреччині, також було вивезено ракети.

Туманність домовленостей

Наразі невідомо, чи путін прямо вимагав віддати Україну в обмін на припинення війни та відновлення контролю над ядерною зброєю, але президент Байден ніколи не піде і не здатен на таку угоду. Через силу тиску колективної американської україноорієнтованої моралі й також через неможливість зламати спротив українців.

Проте як компроміс він намалював собі тут жирну червону лінію. Вона поволі тоншає, але не зникає. Саме вона формує сценарій і графік війни в Україні.

Її суть — у спробі назвати невпевненість обережністю, що призвела до того, що Україні не дають новітню і передову зброю; не дають або якнайдовше відтягують передачу зброї хоч минулого покоління, але високої потужності та ефективності — авіації, ракет і ударних безпілотників; надають воєнну допомогу в такому обсязі, який може підтримувати надійний паритет, але не створює переваги ЗСУ над російськими військами; утримують Україну у статусі стратегічного партнера з розмитими принципами взаємовідносин на рівні політичних заяв і зобов'язань без надання статусу воєнного союзника США поза НАТО, прямого договору про воєнну допомогу як союзника.

А по суті — президент Байден зняв з порядку денного наступного саміту у Вашингтоні питання про прискорення вступу України в НАТО або її наближення до членства. Одночасно вслякко гальмуючи процес підписання з нами двосторонніх гарантій безпеки, що запустило б цей процес з усіма іншими союзниками.

Попри серйозні економічні індустриальні втрати України, політичну корупцію і

відсутність необхідних і можливих реформ, США не зацікавлені у відновленні й модернізації українського ВПК і передачі технологій з ліцензіями для виробництва власної зброї. Вочевидь, остерігаються розширення атак на військові об'єкти на території росії, без чого неможливо завершити війну.

Таким чином, формується стратегічний тупик. Його неможливо прорахувати, а тому результат завжди буде невідомим. До моменту отримання ракет, високоточних снарядів і платформ F-16 із боезапасом росія ще глибше закопається в залізобетонні фортифікації, виробить сотні ракет разом із новітньою зброєю і більш ефективними безпілотниками. Перетворюючи війну на безконтактну, з асиметричними ударами інформаційних і кібервійськ та масовими терористичними актами. І не тільки в Україні.

Українські експерти скептично зауважують, що, можливо, президент Байден застосує тактику великого полоза, який повільно стискає тіло значно більшого по розміру від нього крокодила.

Росія рано чи пізно звиньчиться, а путін — помере, як про це мріє все людство, або він, як Хрущов, зателефонує Байдену і запропонує компромісний обмін. Така політика Білого дому вже призвела до розширення воєнного конфлікту з метою тиску на США і НАТО.

Чергові сценарії закінчення війни

А тим часом низка українських та іноземних аналітиків стверджує, що після зустрічі президента США Джо Байдена з лідером Китаю Сі Цзіньпіном стане зрозуміло, коли завершиться війна в Україні. Ця зустріч має відбутись у листопаді в Сан-Франциско.

Політехсперт Валерій Ключок вважає, що активність росіян та ядерні тренування — це і є підготовка до згаданої політичної платформи.

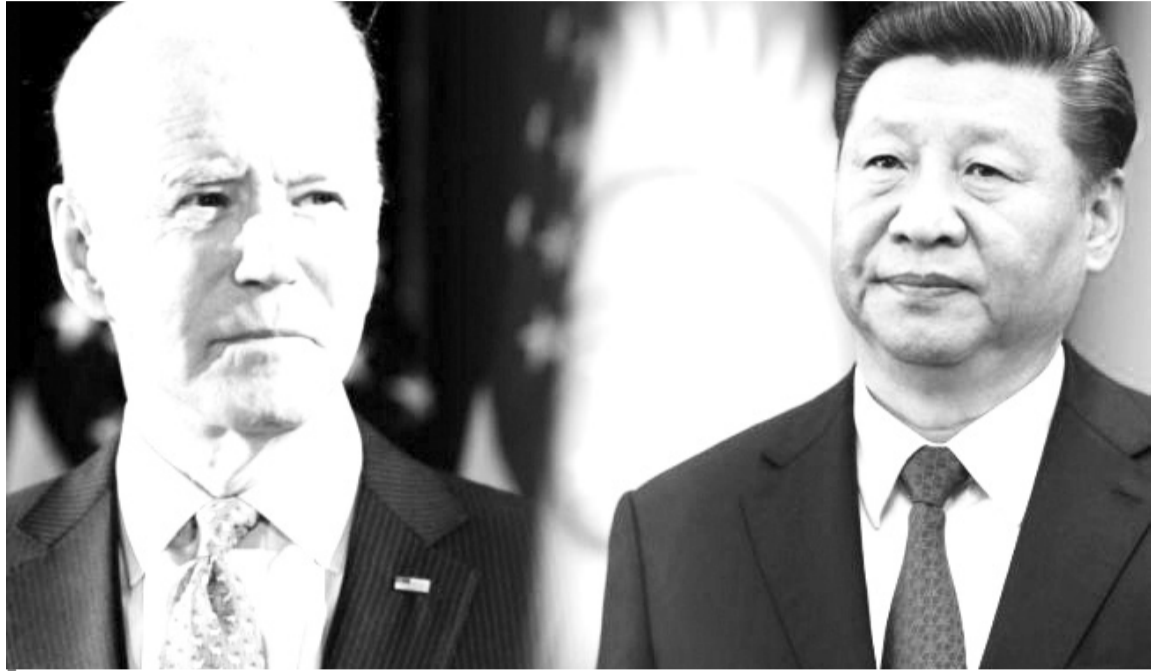
Ця зустріч буде проміжною, але під час неї визначатимуть, коли і як може бути завершено страшну російсько-українську війну. Проте чи визначать?

Однак саме після цього вузького саміту можна буде говорити про більш конкретні часові проміжки та те, на які позиції може вийти Україна.

Отже, розглядаються два варіанти, котрі можуть стати предметом і перемовин, і міжнародних політичних торгів.

Перший — гаряча фаза російсько-української війни може припинитись до Нового 2024 року. Після чого буде вихід на перемовини.

Оскільки президент України Володимир Зеленський категорично рф зустрічі з президентом рф владіміром путінім, є варіант, що росію й Україну взагалі не допустять до переговорного проце-

Американський президент Джо Байден та китайський лідер Сі Цзіньпін от-от вирішуватимуть долю України.

су. Тому може бути так само, як і з зерновою угодою, коли переговори велися через третю сторону.

Другий варіант: якщо російський диктатор номінально чи формально живий, але саме група миколи патрушева (секретар ради безпеки рф) отримає сигнал, що вона залишається при владі, тоді прибирають путіна і далі керують росією в тому ж форматі. Тоді санкції знімають, але натомість мають припинити війну. Щодо спірних територій, то, аби ерефія пристойно (якщо можна так сказати щодо цієї країни) виглядала, — можливо, запустять тривалий перехідний період, упродовж якого підписуватимуть документи й передаватимуть території; і цей період може тривати не один рік, але гарячої фази війни не буде.

У другому варіанті сценарію дуже зацікавлений Захід, тому що навалилось чимало проблем. Сильний удар він отримав від ситуації на Близькому Сході. Крім того, Європа не встигає виробляти в достатній кількості снаряди. Така ж ситуація і на росії. Країна-агресорка побігла на поклон до Північної Кореї саме через снарядний голод.

Роль Ізраїлю

Якщо в російсько-українській війні всі події в її розвитку і можливому завершенні переносяться на наступний рік, а путін не піде на переговори в обмін на свою легітимність при майбутньому обранні, то ситуація в Ізраїлі мусить мати скорочений графік війни. Бо якщо її не буде закінчено в найближчі тижні, а розтягнуто на місяці, то всі мирні зусилля минулих 30 років буде знищено, а лідерство захопить Іран, радикалізуючи авторитарні й нестабільні політичні арабські режими. До того ж під власною ядерною парасолькою.

Джо Байдену на висоті його зеніту історія зробила особливий виклик рішучості, якої бракує і йому, і демократам, республіканцям, амери-

канцям, українцям, євреям, французам, німцям, Фіцо з Орбаном, саудитам, королю Абдуллі II, Індії й владіміру путіну.

Можливо, у Байдена є міцні нитки, котрих ми не бачимо і за які він смикає світові події? Звісно, його логіка відома лише йому і його плани ніхто вгадати не може. Однак йому все більше дорікають щодо його віку, попри ренесанс американської економіки з інфляцією 3,2%, яка знижується. Але це тільки привід.

Основна проблема — нерішучість, яка для американців як найсильнішої імперської нації є викликом. У ньому бачать образ місіонерського Обама. Якщо визнати, що їхня з Меркель спільна помилка прирекла Захід на нинішні масові протести проти Ізраїлю за право жити без стокгольмського синдрому, то продовження коливання, невпевненості єдиного глобального поліцейського (США) не зупиняє, а прискорює воєнний конфлікт світового масштабу.

Після Кім Чен Ина це підтверджує друг Вашингтона і президент країни НАТО — Реджеп Ердоган. На мітингу за Палестину в аеропорту Стамбула він, назвавши брехливими «сльози за загиблими в Україні», запитав у Заході: «Ви хочете знову розпалити війну між півмісяцем і хрестом?». Скасувавши свій візит до Ізраїлю, він у парламенті перед тим заявив, що «ХАМАС — не терористична організація, а група моджахедів, які борються за звільнення своєї землі й захищають своїх громадян».

Політехнологам Джо Байдена варто переглянути його політичну стратегію під таким кутом, що виправданям його нерішучості, неготовності діяти жорстко в інтересах США буде його вік.

Розвіяні ілюзії

Отже, про членство в НАТО України на такому міжнародному маятнику світової політики говорити впевнено не

виходить. Вочевидь, дуже мала частина країн-учасниць НАТО бажає бачити серед своїх членів Київ.

Бо якщо таке бажання було, то Україну туди б прийняли щонайпізніше на початку повномасштабного вторгнення. А потім — це було б логічним і з міркувань безпеки існування всього цивілізованого світу, і з позицій загальнолюдських цінностей, — на територію України вступили б його справжні союзники натовські війська.

І балаканина про те, що путін натиснув би ядерну кнопку, — непереконлива. Бо путін — боягуз, і це довів похід на Москву пригожина.

Водночас величезна кількість помилок рф на початку повномасштабного вторгнення, котрі унеможливили блискавичне захоплення Києва і більшості території України, разом із серйозною допомогою військ НАТО, вчасною поставкою достатньої кількості необхідного озброєння змогли б завершити війну за декілька місяців. Якби колективний Захід був по-справжньому зацікавлений у поразці путінської росії, а не просто в послабленні її на догоду перманентному то супернику, то партнеру США — Китаю.

Через колективну напругу — емоційну, психологічну, матеріальну, трагічну — в Україні не було можливості постійно й повноцінно піддавати сумніву статус-кво, котрий створили для неї країни-партнерки. Останні лише вмילו емоційно підживлювали наш опір своїм публічним захопленням героїзмом українського народу та наданням морально й технологічно застарілої зброї та техніки.

Водночас в Україні відкривались очі не лише на саму себе, а й на світ...

А тим часом путін, незважаючи на втрати, намагається зупинити навіть слабкий український контрнатуп, відновити наступальні ефекти власних військ і добитися будь-якої локальної перемоги. ■

Яна ФРУКТОВА, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри журналістики та нових медіа Київського університету імені Бориса Грінченка, кураторка та тренерка Медіацентру Грінченка, членкиня Співки медіапедагогів та медіапсихологів України

У різному віці особистість використовує різні види медіа: книги друкують та аудіо, комікси, мультфільми, художні та документальні фільми, комп'ютерні ігри, журнали, радіо, телебачення, соціальні мережі, цифрові платформи. Їх чисельність та різноманітність збільшується щороку в геометричній прогресії. Окрім того, у сучасному світі пересічні громадяни піддаються впливу професійних (політики, журналісти, рекламники та інші) та непрофесійних мовців, не тільки споживають, а й поширюють та продукують медіаконтент. Тому вкрай важливо вміти свідомо споживати інформацію та обирати медіа. Важливість цих навичок для громадян світу визнано міждержавними інституціями. Цей факт відображено, для прикладу, у календарі важливих дат, які мають нагадати інформаційному суспільству про нагальні проблеми людства, які потребують розв'язання: зокрема, 16 березня — День свободи інформації (Freedom of Information Day), 18 червня — Міжнародний день боротьби з мовою ненависті (International Day for Countering Hate Speech), 23 червня — День позитивних медіа (Positive Media Day); 28 вересня Міжнародний день загального доступу до інформації (International Day for Universal Access to Information).

Щороку наприкінці жовтня проходить Глобальний тиждень медіа та інформаційної грамотності (Global Media and Information Literacy Week), започаткований у 2012 році Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) спільно з Альянсом з питань медіа та інформаційної грамотності, Мережею університетів з медіа та інформаційної грамотності ЮНЕСКО і міжкультурного діалогу (UNESCO—UNAOC; MILID) й іншими партнерами. Цей тиждень — це щорічне подія, яка має на меті мобілізувати зацікавлені сторони в усьому світі для підвищення обізнаності та відзначення прогресу, досягнутого на шляху до медіа та інформаційної грамотності (MIL) осіб поза громадянством, національністю, віросповіданням, віком, гендером, освітою. Тиждень підкреслює важливість медіаграмотності у сучасну цифрову епоху, наголошуючи на необхідності медіа та інформаційної грамотності як ключової навички XXI століття. Генеральний директор ЮНЕСКО Одрі Азуле наголошує на тому, що «у цьому потоку інформації ми потребуємо більше орієнтирів і більш раціонального мислення».

Тема тижня-2023 — «Медіа- та інформаційна грамотність у цифровому просторі: колективний глобальний порядок денний». Цьогорічний фокус на цифрових просторах дає можливість зміцнити багатосторонню співпрацю з цифровими платформами та іншими зацікавленими сторонами. Мета — інтегрувати медіа- та інформаційну грамотність у політику, діяльність та продукти, закликаючи світову спільноту розробляти нові ініціативи та посилювати вже існуючі для просування медіа- та інформаційної грамотності у цифровому просторі.

Сьогодні існує низка нормативно-правових документів, які визначають мету, завдання та засоби медіапросвіти громадян, зокрема «Паризька програма» — рекомендації з медіаосвіти ЮНЕСКО від 22.06.2007 р., Резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації від 16.12.2008 р., Феська декларація ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності від 17.06.2011 р., Паризька декларація ЮНЕСКО з медіаінформаційної грамотності в цифрову епоху від 28 травня 2014 р., Стратегія Ради Європи про права дитини (на 2016—2021 роки); Система цифрових компетенцій для громадян із восьми рівнями кваліфікації та прикладами використання, ЄС (2017); Рамкова програма оновлених ключових компетент-

■ ЧИТАЙ. АНАЛІЗУЙ. РОЗУМІЙ

Медіаінформаційна грамотність громадян як вимога сьогодення

Роль ЗМІ в інформальній просвіті

ностей для навчання впродовж життя (2018/С 189/01); «Медіаграмотність для всіх» Рада Європи 2020 р.; Медіа та інформаційна грамотність: політика та стратегія ЮНЕСКО (2013, 2020); «Концепція медіаосвіти в Україні», схвалена Президією НАН України 21.04.2016. Остання розглядає медіаінформаційну грамотність як комплекс умінь, знань, розуміння і відносин, які дають споживачам можливість ефективно і безпечно користуватися медіа, усвідомлено обирати, розуміти характер контенту і послуг, приймати рішення та користуватися повним спектром можливостей, які пропонують нові комунікаційні технології та медіаінформаційні системи, а також можливість захистити себе і свою сім'ю від шкідливого або вразливого інформаційного матеріалу. Тоді як медіакультура — це культура сприймання і виробництва соціальними групами та соціумом у цілому сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, технологій комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передавання інформації. На особистісному рівні медіакультура означає здатність людини ефективно взаємодіяти з масмедіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки. Медіакультура є результатом медіаосвіти, яка є частиною освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективного взаємодії із сучасною системою масмедіа, включно як із традиційними (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і з новітніми (комп'ютерно-опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому зазначається, що медіаосвіта є правом кожного громадянина будь-якої країни світу на свободу самовираження і право на інформацію, є інструментом підтримання демократії. Медіа (як традиційні, так і нові) переважно є позитивним суспільним чинником, який вимагає від громадян володіння певними специфічними вміннями і навичками.

Медіаінформаційна грамотність має стати базовим елементом політики у галузі споживання інформації та охоплювати всі категорії людей протягом усього життя. Медіаосвіта сьогодні розглядається як обов'язкова частина навчальної програми на кожному рівні освіти.

Проте ефективність медіаосвіти забезпечується інтеграцією формальної (загальна, професійно-технічна та вища), неформальної (курси, тренінги, вебінари) та інформальної (самоосвіта).

Епоху постправди, коли фейки продукують швидше, ніж новини, а технології здатні утворити віртуальну реальність на запит замовника, розрізнити правду і брехню стає дедалі складніше. Така невизначеність, на думку експертів, загрожує формуванню демократичних громадянських суспільств, поширенню расизму і мови ненависті. Ми, на жаль, є свідками наслідків пропаганди та інформаційної війни. Важливість свідомого споживання інформації вже не потребує доведення, зокрема: запобігання потраплянню в інформаційну бульбашку, яку створюють алгоритми соцмережі; перевірка об'єктивності інформації, розрізнення фактів і суджень; прийомів маніпуляції громадською думкою; навичок послуговуватися офіційними джерелами інформації, вміння обирати медіа, які дотримуються журналістських стандартів, таких як об'єктивність, баланс думок тощо. Саме тому медіаосвіта громадян — це наразі частина стратегії інформаційної безпеки України.

Бути медіаграмотним означає бути спроможним знайти те, що ми шукаємо, вибрати те, що нам потрібно, визначити, наскільки надійною є ця інформація, вміння розпізнавати різні види фейків та пропаганди.

Медіаінформаційна грамотність — ефективний фільтр споживання інформації. 25 жовтня відбувся Національний тест із медіаграмотності. Він відкритий до 10 листопада, тож ви ще можете вступити його пройти. Тест організували проект «Фільтр» Міністерства культури та інформаційної політики спільно з партнерами — USAID, IREX та ПРООН в Україні. Тестові завдання розподілені за п'ятьма темами: «Базові поняття», «Соціальні мережі», «Достовірність та вплив інформації», «Навички фактчекінгу», «Здатність убезпечити особисті дані та ресурси». Цьогоріч, як зазначають організатори, його пройшли 13 тис. 980 учасників, найактивніше долучалися українці віком 15—18 років, водночас були особи з категорії 60+ та діти, молодші 10 років. Рівня «гуру» та «майже гуру» досягло менше учасників, ніж торік, однак зросла кількість «початківців», що засвідчує збільшення інтересу громадян до медіаосвіти. Організа-

тори зауважили, що найкраще українці впоралися із завданнями на розрізнення факту та судження, добре розумілися у різниці між блогерами та професійними журналістами й продемонстрували навички фактчекінгу. Найскладнішим виявився запитання, спрямоване на визначення саме журналістських стандартів. Цей факт унаочнює нагальність залучення фахівців медіагалузі до провітрювання різних цільових аудиторій.

Медіацентр факультету журналістики Університету Грінченка з 2016 року систематично проводить офлайн- та онлайн-тренінги за різними програмами, змістом та складністю для педагогів, психологів, науково-педагогічних працівників, студентів, старшокласників, безробітних, які стоять на біржі праці. На наших курсах можна дізнатися більше про нові та традиційні медіа; сучасні медіатренди та актуальні тенденції медіагалузі; сторітелінг у мультимедіа; секрети роботи у кадрі; інста-блогінг (історія власного успіху); штучний інтелект (можливості та виклики); дослідити вплив медіа на суспільство та особистість і багато іншого. Нашими тренерами з року в рік, окрім викладачів, є студенти та випускники, які мають досвід роботи у провідних медіа України. Саме тому особливий акцент робиться на професійних стандартах, які дозволяють запобігти створенню та поширенню неправдивої інформації, сформувати об'єктивну картину світу у цільовій аудиторії медіа, уникнути маніпуляцій та протистояти пропаганді як засобу гібридної війни.

Детальніше ознайомитися з програмами, переглянути фото, відгуки, прямі етери з актуальних питань медіаосвіти та не пропустити анонс нових курсів ви можете у соціальних мережах за посиланнями [facebook.com/kyivmediacenter](https://www.facebook.com/kyivmediacenter) та [instagram.com/kyiv_mediacenter](https://www.instagram.com/kyiv_mediacenter).

Нашими слухачами за ці роки були тисячі осіб з різних регіонів України та Європи, впевнені, що вони пройшли медіатест та отримали рівень «гуру». Проте медіаінформаційна грамотність особистості — це динамічна величина, і вона має доповнюватися новими знаннями та навичками щодня, щоб протистояти новим ризикам. Саме тому на тренінгах ми наголошуємо на інформальній освіті, яка може здійснюватися завдяки системній діяльності медіа, зокрема публікаціям газети «Україна молода». Саме медіа оперативно реагують на інформаційні ворожі атаки, викривають фейки, проводять роз'яснювальну роботу щодо інформаційної гігієни, формують стійкий імунітет до маніпуляцій суспільною думкою, розвічують пропагандистські міфи, унаочнюють когнітивні викривлення.

Особливо цінним для нас є те, що серед медіаосвітнього доробку «Україна молода», який представлено публікаціями досвідчених журналістів, зокрема Лариси Салімонович, як-то стаття «Ядерна «скрепа»: навіщо російські пропагандисти шантажують світ вибухом на ЗАЕС», Бориса Васильченка — «Маркери московії: чому Папа Римський не знає Шевченкових слів про російських Петра і Катерину?», гідне місце посідають публікації наших студентів.

Серед останніх публікацій Валерії Мусхаріної «Не дай себе використати: як нарративи російських лібералів впливають на український медіапростір» та «Толстоевський і пушкіністи: правди про міфічне «велічє» масштабової культури». Ці публікації розкривають як історичний аспект проблеми ворожих міфологем, так і вчать виявляти прийомні сугестії, навіювання та критично аналізувати медіаконтент.

Наш багаторічний досвід переконує, що лише інтеграція зусиль медіаосвітян, медіапсихологів та фахівців медіагалузі може дозволити «вакцинувати» широкі верстви населення та сформувати стійкий імунітет щодо постправди, дідфейків, мови ворожечі, інтолерантності та оздоровити суспільство в цілому. Такий підхід відповідає європейським практикам, коли серед професійних завдань журналістів особливе місце займає медіапросвіта цільової аудиторії. ■

■ БЕЗ ТЕРМІНУ ДАВНОСТІ

Розправа над селянами

Історичні документи про злочин — геноцид українців

Редакційна колегія «України молоді» до 90-х роковин вшанування пам'яті винищених Голодомором у 1932—1933 роках українців публікує історичні матеріали, які розкривають злочини кремля.

20 серпня 2006 року у м. Києві відбувся IV Всесвітній Форум українців. Учасники Форуму підготували звернення до міжнародної громадськості, урядів і парламентів країн світу, міжнародних організацій. Саме тоді вперше в історії України Служба безпеки України розсекретила перші 130 документів щодо цілеспрямованого винищення української нації комуністичним режимом.

Тодішній заступник директора Інституту історії України НАНУ Станіслав Кульчицький заявив, що розсекречені документи ГПУ мають особливу цінність, бо на основі них встановлено, що Голодомор забрав життя від 7 до 10 мільйонів українців.

Учасники форуму у зверненні констатували, що кремль, організувавши Голодомор, знищив 10 мільйонів українців. Публікуємо документи.

Звернення учасників IV Всесвітнього Форуму українців до міжнародної громадськості, урядів і парламентів країн світу, міжнародних організацій, Київ, 20 серпня 2006 року

Голодомор 1932—1933 років в Україні — не історична минувшина, а глобальна терористична акція комуністичного режиму проти мирного населення, яка не має терміну давності і забуття. Вона була і лишається незагоєною раною генетичної пам'яті українського народу. Десять мільйонів українців заморили штучним голодом для досягнення злочинної політичної мети ослаблення та винищення волелюбного українського селянства — соціальної основи нації.

Ця трагедія вражає не лише кількістю жертв, особливо серед дітей, а й довготривалим замовчуванням і політично-ідеологічним протистоянням. Убієнних українських хліборобів офіційно не визнали жертвами політичного терору. Амнезія моральності, характерна для деяких політичних сил, що успадкували злочинну комуністичну ідеологію, гальмує офіційне визнання Голодомору 1932—1933 рр. актом геноциду. Відходять у небуття свідки злочину, залишаючи по собі письмові докази, згасає історична пам'ять, а натомість лише безіменні кам'яні плити та дерев'яні хрести. У зв'язку з цим актуальними залишаються слова Президента України Віктора Ющенка, виголошені в ООН у вересні 2005 р., про те, що «світ має знати правду про злочини проти людства. Тільки таким чином ми всі будемо впевнені, що байдужість ніколи не захоочує тиме злочинців».

Невдовзі виповниться 75 років трагедії Голодомору. Успродовж них, починаючи від звернення голови УНР на чужині Олександра Шульгина до Ліги Націй улітку 1933 року, світова українська громада домагається його належної політико-правової оцінки. У 1988 р. за ініціативою Світового конгресу вільних українців, запропоновано ще у 1984 р., почала свою роботу Міжнародна комісія з розслідування причин та наслідків голоду 1932—1933 років в Україні, головою якої був професор Стокгольмського університету Якоб Сундберг — один з учасників «круглого столу»: «Голодомор в Україні 1932—1933 років — трагедія світового масштабу», проведеного в рамках IV Всесвітнього Форуму українців.

Проголошення державної Незалежності України, 15-річчя якої нині виповнюються, активізувало не лише вивчення Голодомору, а також його політичне та юридичне тлумачення у світі. Парламенти десяти країн (США, Канади, Естонії, Аргентини, Австрії, Італії, Угор-

щини, Литви, Грузії, Польщі) визнали Голодомор 1932—1933 рр. геноцидом українського народу, висловили у такий спосіб свою політично-правову оцінку цьому ганебному злочину. Підтримана 63 країнами Спільна заява, ухвалена 58-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН, вперше включила до міжнародного політичного словника термін «Голодомор», засвідчила у такий спосіб історичний факт національної трагедії українського народу. У квітні 2006 р. міністр закордонних справ України Борис Тарасюк закликав своїх колег із країн-учасниць СНД визнати Голодомор в Україні актом геноциду.

Історичний факт існування Голодомору-геноциду довели українські та зарубіжні історики, спираючись на архівні документи. Його підтвердили також учасники «круглого столу», з урахуванням різних точок зору і тлумачень.

Ми закликаємо всіх людей доброї волі, де б вони не жили, свято зберігати і вшановувати пам'ять про Голодомор, усіма засобами сприяти поширенню правди про цю трагедію.

Ми звертаємося до Президента України, Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України з проханням внести до порядку денного питання про ухвалення відповідного акта про визнання Голодомору 1932—1933 рр. в Україні геноцидом українського народу, заслухавши наукових експертів та свідків трагедії, передбачити кошти на спорудження у місті Києві Меморіального комплексу «Голодомор 1932—1933 рр.». Просимо Президента України встановити постійну календарну дату Дня скорботи і пам'яті жертв Голодомору 1932—1933 років.

Ми закликаємо уряди і парламенти світу, органи центральної і місцевої влади, громадські організації, усіх добрих людей на Землі брати участь у щорічних вшануваннях пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932—1933 років. Сприяти поширенню правди про Голодомор у засобах масової інформації та його визнанню актом геноциду українського народу!

Ставаймо до спільної боротьби з будь-якими проявами тоталітарних, деспотичних ідеологій та режимів, зневаги до прав і свобод людини!

Вічна пам'ять полеглим від Голодомору українським селянам!
м. Київ, 20 серпня 2006 р.

Мета кремля — знищити українців

Документи, представлені СБУ, свідчать: Голодомор в Україні в 30-х роках минулого століття — цілеспрямоване знищення населення тодішньою кремлівською владою.

Служба безпеки України нарешті підняла завісу над однією з найбільших трагедій українців — розсекретила до-

кументи головного політичного управління УРСР про Голодомор 1932—33 років. Представлені громадськості 18 серпня цього року архівні циркуляри та інструкції не лишають сумнівів: голод в Україні не мав нічого спільного ні з посухою, ні з якими-небудь іншими причинами, окрім цілеспрямованого знищення населення України. Служба безпеки стверджує, що розсекретила всі документи про Голодомор тридцятих років, які зберігалися в її архівах. Усі вони доступні для ознайомлення в держархіві СБУ, а більша частина — ще й на інтернет-сторінці служби.

Розправа над українським селянином у 1932—33 роках була цілеспрямованою. Про це свідчать пожовтілі сторінки: п'ять аркушів нормативно-розпорядничих документів Головного політичного управління Радянської України. Секретні інструкції і циркуляри щодо впровадження закону про охорону державної власності від 7 серпня 1932 року покладали початок знищення мільйонів українців.

— Безумовно, вони не дають від-

повіді на всі запитання щодо Голодомору, — каже керівник державного архіву СБУ Сергій Богунов. — Але вони надають можливість відновити картину співучасті органів ГПУ в процесах Голодомору. Зокрема, дають відповідь на те, які саме вказівки центральних партійних органів отримували органи ГПУ, яким чином організували їх виконання, як виконували і як звітували про скоєне.

Документи першої показової справи проти керівників середньої ланки Горіховського району Дніпропетровщини, що нібито саботували здачу хліба державі, розсилали всім місцевим відділам ГПУ як інструкцію до дії. Зворушливо-трагічно звучать рядки листів засуджених і просто свідків до самого Сталіна, де вони описували жахливі факти Голодомору. Наївно вважали вони, що «великий вождь» нічого не знає про сваволю чекістів. Ми тепер можемо прочитати щоденники і листи тих, хто переживав на собі терор голодом. Згодом з цих людей знуцалися в сталінських таборах.

Заступник директора інституту історії НАН України Станіслав Кульчицький вважає, що документи ГПУ мають особливу якість, оскільки саме ГПУ проводило операції з вилучення продовольчих ресурсів.

— Йшлося саме не про зерно, а про вилучення ВСІХ продовольчих ресурсів в українських селян у жовтні, листопаді, грудні та січні протягом 1933 року в Україні і на Кубані. Тоді дуже сильною була тенденція об'єднати Кубань і УРСР, оскільки і там, і там дві третини населення становили українці. Помітно, що Сталін цього боявся. За різними даними, протягом 1932—33 років Голодомор забрав життя від семи до десяти мільйонів українців: 25 тисяч осіб щодня помирали з голоду. З карти України зникали цілі села. Відомі також факти заселення порожніх місцевостей переселенцями з росії. Вчені оптимістично вважають, що саме після розсекречення цих 130 документів, а згодом і інших прямих свідчень, можна буде нарешті переконати світове співтовариство визнати Голодомор 33-го геноцидом українського народу. ■

■ ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Розпочалася передплата на «Україну молоді» на наступний рік

«Україну молоді» у своїх відгукках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині розпочалася передплата на 2024 рік. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоді» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на квартал — 231 грн.,

на півріччя — 462 грн.,

до кінця року — 924 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоді» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

■ СИЛЬНІ ДУХОМ

Сергій Позняк: «Якщо не буде України, то не буде нічого у нас усіх»

Легендарний «Інструктор» після ампутації кінцівки знову повернувся у стрій, хоча міг не йти на фронт і до важкого поранення

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Коротке відео, де четверо українських військових установлюють у Святогірську на пам'ятнику Артему синьо-жовтий стяг, облетіло влітку минулого року не лише всі вітчизняні, а й багато зарубіжних ЗМІ. Свій подвиг під ворожим мінометним вогнем сміливці присвятили Дню Державного Прапора, викликавши у ворога неймовірну лютість. Серед них був і відомий фінансист, президент Асоціації підприємців-ветеранів, учасник АТО та повномасштабної російсько-української війни Сергій Позняк. В інтерв'ю «Харківському пресклубу» він розповів про свої бойові будні, швидку переоцінку життєвих цінностей, громадську діяльність і рішення повернутися на фронт після важкого поранення.

«Рашисти писали, що їдуть мене вбивати»

■ **Сергію, що не кажіть, але рішення підняти прапор на високій горі під самісіньким носом у ворога — занадто сміливий крок. Як зважилися на таке?**

— Це було за кілька днів до звільнення Святогірська. Територія, де стоїть пам'ятник Артему, на той час вважалася найнебезпечнішим місцем, бо обстрілювалася з усіх сторін. Туди прилітало все. Отож, аби підняти прапор, дві наші снайперські групи кілька днів поспіль ретельно вибивали орків з навколишніх укріплень. Чули б ви тоді рашистські радіоперехоплення! Галас здійснився неймовірний. Вони мені писали, що мають мою фотографію, що послали до мене свою групу, що вже їдуть мене вбивати бронетранспортером, погрожували дружині, але від свого наміру ми не відмовилися.

Зрештою, під снайперським прикриттям ми під'їхали до пам'ятника, перекрили дронном мотузку і підняли прапор. Розлючені кацапи намагалися збити його з мінометів, проте у них нічого не вийшло. До речі, той гігантський монумент не потрапив під дію закону про декомунізацію, оскільки був внесений до реєстру ЮНЕСКО як найбільший пам'ятник з бетону в Європі. Його автор — відомий скульптор Іван Кавалерідзе.

■ **Тоді, слава Богу, минулося, але на цій клятій війні вам довелося пережити й один з найтрагічніших днів у своєму житті. Маю на увазі важке поранення і втрату кінцівки. Вочевидь, свій порятунок вважаєте дивом.**

— Можна сказати і так. Ми тоді три доби поспіль на лінії Сватове—Кремінна успішно штурмували позиції «вагнерівців». Вийшло так, що стрімко висунулися вперед, прорвали лінію оборони, заглибилися на 8,5 кілометра, але потрапили на мініні поля. Відповідно, резерв не міг до нас підтягнутися. Ми скинули свою броню і БК у лісі. Вранці повернулися, аби їх забрати, але пролунав вибух.

■ **Ви знепритомніли?**

— Ні. Лежав на землі, долаючи надзвичайно гострий біль. А поруч, біля голови, лежала відірвана нога зі шнурками. Кажуть, що людина боїться смерті, бо не готова помирати. Але я вам точно скажу: настає момент, коли ти дійсно готовий. Просто вдивляєшся в небо і розумієш, що відкрилася дуже сильна кровотеча. Накласти джгут немає змоги, бо руку теж розвалило. Ось і все. Але ж перед Господом Богом треба тримати відповідь. І я почав молитися дуже щиро. Просто кричав цю молитву. Мабуть, таки спрацювало, тому що хлопці змогли до мене дійти.

Втім, цей досвід я не сприймаю як негативний. Переоцінка цінностей відбулася просто колосальна. Ти думаєш: ось зараз ти доктор наук, офігенний військовий і просто красунчик, а через одну десятитисячну долю секунди перетворюєшся на звичайнісінький шматок м'яса. І ти враз починаєш ро-

зуміти, що усе це золото, діаманти, статус, уся ця меркантильна тема — ніщо. Треба просто робити те, що маєш, і так, аби твоя робота приносила користь людям. Все!

■ **Ваша евакуація, мабуть, була надзвичайно складною?**

— Так, мене виносили 23 години. Думав, що вже час помирати, оскільки не було ні води, ні їжі. Ковтнути пігулку теж не вдавалося, бо закінчилася слина у роті. Ми пили з болота. Але якось я помітив, що повз мене пройшов мій знайомий Володя Терещенко. Виглядає, вони з групою саперів прорубали коридор для відступу, змогли під'їхати машинами і нас вивезти. Ось ці хвилини і врятували нам життя.

«У West Point нам аплодували стоячи»

■ **Реабілітацію з іншими бойовими побратимами ви проходили у США, де є колосальний досвід роботи з колишніми військовими. Чи є чого повчитися в американських колег?**

— Перш за все — ставлення до ветеранів і військових узагалі. Там уся політична еліта тримається на людях, які брали участь у бойових діях. Згадайте клан Бушів, Рейгана, Байдена. До речі, третина багатих людей, що входять до списку Forbes, — випускники West Point, вищого федерального військового навчального закладу армії США. Коли ми туди завітали, нам аплодували стоячи. Така ж реакція на українських військових була і в літаку. Капітан вийшов і персонально потиснув усім руку. Нам запропонували найкращі місця і постійно чимось пригощали. Ось така культура повинна бути і в нас.

■ **Сергію, перший раз ви пішли на фронт добровольцем у 2014 році, залишивши дуже успішний бізнес. У лютому 2022-го могли б узагалі відмовитися від мобілізації як батько трьох маленьких дітей, але знову добровільно вступили до Нацгвардії. І ось наразі маєте вже третій похід... На протезі. Чому?**

— А як я буду дивитися у вічі своєму синові, коли він запитав: «Тату, а де ти був, коли всі воювали?». Багато хто може, а я не зміг. Нам усім треба бути патріотами, треба захищати свою батьківщину, об'єднатися навколо гасла «Україна понад усе». Якщо зараз України не буде, то не буде нічого у нас усіх.

■ **Ви будете працювати інструктором, готуючи групи снайперів. Чи змінилося щось у цій роботі за півтора року війни?**

— Я б сказав, що у цій справі останнім часом відбувається корінний перелом, коли треба змінити сам підхід у використанні снайперських груп. Зараз ми повинні виконувати спільні завдання з військовими підрозділами, бо динаміка війни трохи інша. Класична практика, коли снайпер лежить у схроні, вистежуючи генерала чи шпигуна, більше не актуальна. Зараз прос-

Сергій Позняк знову одягнув військову форму.

Фото журналу Forbes.

На пам'ятнику Артему український прапор майоритиме завжди. Фото з фейсбук-сторінки Сергія Позняка.

то знищується жива сила і техніка противника. Завдяки тому, що західні партнери надали нам гвинтівки типу BAR, ворожі БМП підпалюються з відстані до двох кілометрів аж бігом. Це доволі потужне підсилення. Взаємодіяти потрібно саме в комплексі виконання завдань самого підрозділу. Водночас снайперська група — це рівень завдань батальйону.

«Найчисельніша категорія, що воює в окопах, — саме підприємці»

■ **Сергію, ви наразі очолюєте Асоціацію підприємців-ветеранів, тому добре розумієте проблеми, що виникають у бійців, які повертаються з фронту, а тим більше зі шпиталів. Вочевидь усе дуже непросто?**

— Основна проблема — це неготовність суспільства взагалі до роботи з нами. Я маю на увазі й уряд, і парламент, різні інституції і просто людей, які не брали участі у бойових діях. До речі, сьогодні найчисельніша категорія, що воює в окопах, — саме підприємці. Вони повертаються сюди без рук, без ніг... Тобто повертаються тоді, коли вже не можуть воювати. Зовсім не можуть. А є й такі, що навіть після тяжких поранень ідуть знову на фронт.

Отож позиція нашої Асоціації така: якщо людина до війни мала бізнес, то, повернувшись додому, повинна продовжити свою діяльність. Завдання суспільства — створити для цього відповідні умови. Але все складається так, що за час, проведений власником на війні, підприємство обростає боргами і може більше не відповідати вимогам залучення фінансування. Державних пільг для такого випадку не передбачено.

Враховуючи цю обставину, ми створили проєкт «Приватні ветеранські об'єднання», в рамках якого просимо успішних бізнесменів придбати їх задля підтримки тих, хто через війну втратив свою справу. Тобто ми не прохачі й ці кошти обов'язково повернемо, сплачуючи поточні відсотки. А знаєте, що мені відповідає більшість тих, до кого ми звернулися? «Слухай, — кажуть вони. — Тих, хто нас захищає, нам цікаво підтримувати, бо вони гинуть. А ті, хто вже не може нас захищати, нам нецікаві».

■ **Але ж, Сергію, в Україні вже ство-**

рено Міністерство ветеранів. Невже ця інституція взагалі не переймається подібними проблемами?

— У нас наразі відсутня нова законодавча база. Є закон 1993 року, в якому перераховані всі: ветерани I і II Світових воєн, афганці, ветерани праці. Досі у суспільства не було запити на подібні зміни. А якщо суспільству байдуже до того, що у ветеранів немає законодавства та урядових програм і, до всього, ще й слабка профільне відомство, то реально нічого змінити не можна. Ситуація ж склалася так, що країна ще жодного разу не стикалася з настільки великою кількістю людей, які пройшли війну. А їхній досвід — травматичний і небезпечний одночасно.

Отож, тепер треба не лише ветеранів інтегрувати у суспільство, а й суспільство необхідно трансформувати у зв'язку з великою кількістю людей, які повертаються з фронту. Підійть подивіться, які хлопці зараз лежать у госпіталах! Їх різали, кололи, рвали на шматки! Вони повністю виконали свій обов'язок перед країною, не шкодуючи власного здоров'я і життя. А їм отак спокійнісінько кажуть: «Ти був до війни підприємцем? Чудово. Тепер ставай у стрій поруч з усіма, хто тут залишався, хто зміцнював увесь цей час позиції свого бізнесу і зв'язки, навчався, брав участь у конференціях, обмінювався досвідом, мав доступ до конкурсів і тендерів. А ось тепер, після госпітала, після всього, що пережив, іди і конкуруй з ними на рівних. Ти вже нам не потрібен, бо ти вже не воюєш за нас».

■ **А що, на ваш погляд, повинно зробити профільне міністерство, аби виправити цю ганебну практику?**

— Потрібно переглянути концепцію своєї діяльності. Скажімо, Міністерству ветеранів не треба будувати власні санаторії, бо вони вже є в системі охорони здоров'я. Не треба створювати програми підтримки ветеранського бізнесу, бо це може робити і робить Міністерство економіки. Не треба ініціювати освітні проєкти, бо це краще зроблять фахівці з Міністерства освіти. Але водночас дуже важливо, аби Міністерству ветеранів стало активним провайдером, який нарізає завдання для решти відомств і контролює їхнє виконання. А ще — об'єднує всіх навколо однієї мети і домагається того, аби ветеран став центральною статтю для уряду і суспільства в цілому. Такий діалог наразі вже є. Процес робочий, і добре, що він триває. ■

Ганна ЯРОШЕНКО

Нещодавно в Полтавському літературно-меморіальному музеї І. П. Котляревського відбулася презентація книги «Енциклопедія «Енеїди», що привернула увагу краєзнавців, етнографів, філологів, фахівців з музейної справи, бібліотекарів та й загалом людей, які щиро люблять свій край. Автором-укладачем згаданого видання є Віталій Закладний — добре знана в Полтаві людина. Він психіатр, психолог, заслужений лікар України, кавалер ордена святого архістратига Михаїла, лауреат обласної премії імені І. П. Котляревського, двічі лауреат національного мовного конкурсу в номінації «На видноті світу». Окрім психіатрії та психології, сферою інтересів Віталія Петровича є краєзнавство й історія. З-під його пера вийшли 16 книжок. Причому дві з них він присвятив дослідженню свого роду.

«Перед вами — прямий нащадок запорозьких козаків, — з гордістю заявляє чоловік. — Це те, що переконливо довів, спираючись на архівні документи: дослідив свій рід по батькові з 1663 року, а по матері — із 1717-го. Скажу вам більше: мої прародичі були свояками з останнім сотенним отаманом Яресківської козацької сотні Варлампієм Півнем (або на російській «манір» — Півінським) — дядьком Миколи Гоголя й прообразом головного героя його епічної поеми в прозі «Мертві душі» — Павла Чичикова. Їхні хутори були поряд. Журналісти свого часу написали про мене: головний психіатр Полтавської області є далекий родич Миколи Гоголя. Це справді так, я це документально підтвердив. Моя прабабуся по маминій лінії належала до дуже багатого роду Півнів (Півінських). Так що по двох родовідних лініях маю зв'язок із родом, з якого походить мати Миколи Гоголя. Ось такі справи».

Не кулінарна книга, а історико-етнографічна

■ Безсмертному твору Івана Котляревського — бурлескно-трагедійній поемі «Енеїда» — ви присвятили не одне своє дослідження.

— Художній світ класика нової української літератури близький мені з дитинства. Особливих розваг на ту пору в дітей не було, тож я з молодшого шкільного віку відвідував літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського. Там працював науковим співробітником пан Петро Лобас — чоловік колеги моєї матері (мої батьки були вчителями). Він займався дослідженням творчого спадку фундатора нової української літератури, у величній постаті якого був по-справжньому залюблений, і щоразу, коли я переступав поріг музею, проводив для мене якусь екскурсію. Під час однієї з таких екскурсій на стенді, присвяченому історії відкриття 1903 року в Полтаві пам'ятника Івану Котляревському, мені впало в очі (мабуть, то була Божя воля) запрошення на урочистості з нагоди цієї знаменної події, де була надрукована й «карта обіду» для її учасників — видатних діячів культури, які з'їхалися з усіх кінців України. Перераховані в отій «карті обіду» назви страв були абсолютно невідомі.

Ну що таке, скажімо, «борщ до шпундри з буряками»? Іще тоді це відклалося в моїй голові. Знаєте, мене завжди цікавила історія. І коли в школі почав «штудіювати» історію України, то просто не міг не звернути уваги на те, що від теми про монголо-татарську навалу на Київську Русь у XIII столітті ми одразу ж перейшли до теми про національно-визвольні змагання під проводом Богдана Хмельницького. А що було на теренах України протягом цілих 400 літ, про це — ні слова ні пів слова.

До речі, я теж зробив свій внесок, аби дещо заповнити оцю прогалину, — написав книгу про грандіозну битву народів на Ворсклі 1395 року (у ній брали участь як наші далекі предки — русини, так і поляки, литовці, угорці, волюхи, німці тощо). Під час цього поєдиноків вперше в історії були застосовані бомбарди — одні з перших зразків артилерійської зброї. Так от, моя книга «Битва на Ворсклі 1395 року» вийшла чотирма мовами, зокрема й литовською. А 2009 року до Полтави приїжджав мій приятель — на той час посол Литви в Україні, і за його участю у стінах Свято-Успенського кафедрального собору вперше за понад 600 літ справили поминальний молебень за всіма воїнами, які полягли під час тієї кро-

вопритної битви.

Водночас, цікавлячись античною історією, міфологією та літературою, я прочитав «Енеїду» Вергілія раніше за однойменний твір Івана Котляревського. Втім, у поемі нашого славетного земляка мене особливо вразило широке етнографічне зображення культури й побуту українців (недаремно Івана Петровича навіть називали першим українським етнографом). Уже в студентські роки я почав досліджувати те, що було незбагненим в «Енеїді». Звичайно, Іван Котляревський пояснює незрозумілі терміни у своєму словничку. Але тих пояснень не так багато. Очевидно, багато вжитих у бурлескно-трагедійній поемі слів понад 200 літ тому були зрозумілі широкою загалом, проте з плином часу втрачені.

■ Отож ви вирішили розкрити значення цих архаїзмів не лише для себе, й для всіх, кого цікавить наша минувшина.

— Перша книга, що вийшла з-під мого пера, присвячена дослідженню згаданих в «Енеїді» страв автентичної української кухні. Проте наголошую: це не кулінарна книга, а історико-етнографічна. У першому виданні вона мала назву «Смачного від Енея».

Так що ж таке «борщ до шпундри з буряками»? Виявляється, у борщі, який їли наші давні предки, були відсутні картопля й томати. А основою для нього слугував буряковий квас. Столовий буряк нарізали на четвертинки і складали до керамічного посуду або дерев'яної джжжж, де під гніт методом природного бродіння й готували квас. До речі, свого часу на презентацію моєї книжки ми спробували накрити такий самий стіл, як після церемонії відкриття в Полтаві пам'ятника Івану Котляревському. Щоправда, квас готували у скляному посуді, тобто не мали, так би мовити, чистоти експерименту. Але, хоч і не з першого разу, він усе ж таки вдавнявся. А щоб приготувати шпундру, підсмажили свинячу грудинку й додали до неї нарізаний соломкою буряк, моркву, капусту, домашню сметану й добрячий пучок зелені. Смак, я вам скажу, був своєрідний, але неперевершений. Так ми скуштували не псевдоукраїнські (які нині нерідко подають у ресторанах), а справжні українські страви часів Івана Котляревського.

■ А що вас змусило взятися за друге видання?

— Згодом знову неодноразово перечитав «Енеїду» Івана Котляревського і знайшов кілька пропущених мною слів, що стосувалися наїдків, напоїв чи складових страв. У підсумку, книжка збільшилася десь на чверть

КНИЖКОВА ШАФА

Еней мав апетит нівроку

Полтавський краєзнавець «просіяв» усю «Енеїду» Івана Котляревського і розтлумачив чимало понять із різних сфер життя наших пращурів

сторінок порівняно з попередньою. Я розділив страви на перші, другі, закуски тощо. Та, повторюю, то була, знову ж таки, не суто кулінарна книга. Я брав цитату з поеми «Енеїда», де йшлося про якусь страву чи напій, подавав історичну довідку стосовно їхнього походження, старовинний і сучасний рецепти. А далі наводив пісні, прислів'я чи приказки, де згадувалося про них.

До речі, підбирати останні мені допомагав старший син Максим (нині — доктор філософії, кандидат медичних наук), таким чином ставши моїм співавтором. Ми працювали разом понад рік: було таке, що цілу главу викидали й усе переписували заново через те, що з'являлися нові дані.

Цікава деталь: згадки про вино ми знаходимо в «Енеїді» дуже рідко. Скажімо, Іван Котляревський згадує про вино «рейнське з кардамоном». Під час дослідження само собою виникло запитання: а чому троянці (читай: запорожці) ніколи не купували церковного вина? Ну не могло такого бути, правда ж? А в «Енеїді» є такі рядки: «Пили сикизку, деренівку і кримську вкисну дувівку, що то айвовкою зовуть». І якщо з деренівкою та дувівкою все зрозуміло, то що ж таке «сикизка»? Як з'ясувалося, це настоянка з червоних ягід. Гадаю, її й використовували для причастя в той час, коли вина ще не набули великого поширення.

Таким чином, книзі з доповненнями я дав назву: «Чого не їли предки наші», прозоро натякаючи на те, що стародавня українська кухня була дуже багатою на страви та напої. Її підготував і хотів уже видати.

«Енциклопедія «Енеїди» прокладає місток до кращого розуміння знакового твору

■ А потім вам раптом спало на думку: а чому я, мовляв, досліджую тільки найдки й напої?

— Так, адже в «Енеїді» є й багато інших незрозумілих для нас слів. Таких слів із поясненнями набралось ще на один том. Наприклад, що означає в цитаті «Жлукта і улики на пушки робить галили на захват» слово «жлукто»? Усе дуже просто, це видовбана зі стовбура дерева висока посудина без дна, у якій злили білизну, доткане полотно. Тобто Іван Котляревський хотів підкреслити комедійність того, як формувалось військо Турна й Латина.

Або що таке, скажімо, «мортира» (буквально — «ступка»)? Це відома з XV століття артилерійська гармата з коротким дулом для навісної стрільби. І отак я пояснив багато застарілих слів, які, зокрема, стосуються чинів та звань, одиниць вимірювання, грошей, зброї, транспорту тощо, — усього вийшло 9 розділів. Отож друге видання моєї розвідки стало двотомним: 1 том мав назву «Як предки наші жили», а 2-й — «Чого не їли предки наші». Але, закінчивши цю працю, через певні обставини не підготував розділу «Ігри та розваги». І от тільки зараз разом з однодумцем і партнером по ГО «Добродії Полтавщини» Артемом Гончаровим ми написали цей розділ.

■ Цього разу книга отримала назву: «Енциклопедія «Енеїди».

Усі книги, що виходять з-під пера Віталія Закладного, стають бібліографічною рідкістю. Фото автора.

— Після довгих роздумів і ми, співавтори, і науковці, з якими радилися, дійшли висновку, що книжка має називатися саме так. Адже тепер у ній пояснюються всі застарілі слова, які зустрічаються в «Енеїді» й зараз є для нас незрозумілими. Перенісши події давньої історії на національне тло, Іван Котляревський хотів показати нам, як насправді жили українці того часу. Існує навіть думка, що його геніальна поема містить зашифроване послання нащадкам. А наша «енциклопедія» прокладає місток до кращого розуміння цього самотнього й глибоко національного твору.

Наприклад, прочитавши в «Енеїді» таке: «Зевестодікружляв сивуху і оселедцем заїдав». Він, сьому випивши осьмуху, послідки з кварта виливав», ви неодмінно здивуєтесь: якщо «осьмуха» — приблизно восьма частина відра, то як він міг стільки випити? А розгадка в тому, що технологія виготовлення алкогольних напоїв за часів Івана Котляревського була недосконалою, тож сучасники письменника пили в основному пиво, питний зброжений мед (медовуху), хлібні вино та горілку, брагу. «І кубками пили (троянці) слив'янку, мед, пиво, брагу, сирівець», — перераховує Іван Петрович. Тепер ви розумієте, що випити за раз навіть відро такого напою козакам було нескладно.

■ Отже, прочитавши «Енеїду», а потім ще й вашу «енциклопедію», тепер можна зрозуміти буквально кожне слово першоджерела.

— Можна читати їх і паралельно. Цією книжкою ставлю жирну крапку в дослідженні «Енеїди». При цьому наголошую, що я не науковець. Коли тільки-но зайнявся цією темою й уже зібрав певний матеріал, якимось увечері після роботи навідався до літературно-меморіального музею І. П. Котляревського, щоб порадитися з науковими співробітниками. Мене тоді зустріли стримано. Зараз ми в добрих стосунках, мене величають другом музею. І з оцим третім виданням я їздив туди, радився.

До речі, провідному науковому співробітнику музею Євгенію Сторосі належить пропозиція щодо назви книги. Мені дуже приємно, що моя розвідка побачила світ у ювілейний рік —

цьогоріч Україна відзначає 225-ту річницю від часу першого видання поеми Івана Котляревського «Енеїда» в 1798 році — і що я зробив певний внесок у вивчення творчості нашого славетного земляка, давши орієнтир для кращого розуміння його знакового твору.

Дуже гарно сказали фахівці: людина, не обмежена фахом, іноді помічає те, на що не звертають уваги вчені мужі. Ця тема лежала на поверхні. Звісно, були публікації, присвячені поясненню вжитих Іваном Котляревським застарілих слів. Але отак фундаментально «просіяти» всю «Енеїду» ніхто з науковців не наважився.

■ Усі ваші книги стають бібліографічною рідкістю, їх практично неможливо купити.

— Колись мав їхати з групою лікарів на запрошення колеги у Литву, і керівництво підкинуло ідею повезти туди як презент мою книгу. У мене вдома є всі мої видання, але по 1-2 примірники. Я обійшов букіністичні магазини — і, знаєте, в одному з них таки знайшов свою книгу. Дивлюся: вказана пристойна ціна. Власник крамниці почав мені пояснювати, що книжку написав полтавець, дуже цікава людина. Я слухаю й відчуваю, як за плечима виростають крила. Кажу: «Так це я і є автор». Ми познайомилися, і мій співрозмовник спустив ціну на мою книгу до закупівельної. Таким чином, ми передали її в подарунок литовцям.

Буває, мої книги пропонують мені деякі торговці букіністичною літературою в інтернеті. Знаючи, що я збираю стародруковані видання «Енеїди», якимось надсилають зображення, в якому впізнаю перше і друге видання моїх книг, оцінені сумою коштів, що складається з чотирьохзначного числа. У відповідь написав: мені, мовляв, дуже приємно, що мої книги так високо оцінені. До речі, я ніколи в житті не писав віршів. А коли вийшло у світ моє друге видання, мене раптом потягнуло на віршування, причому, на диво, писалось безперестану. І, видно, я настільки просіяв «Енеїдою», стилем Івана Котляревського, що люди, коли слухають мої поетичні рядки, думають, начебто це взято з поеми класика. Один з віршів тепер виконує роль прологу до книги. ■

■ ЧАС «Т»

«Мій президент — кіт» та інші дива театру на Михайлівській

Де служать актори й акторка та як чверть століття вдається заманювати до себе глядачів — розповідають режисер Віталій Кіно і драматургиня Марина Смілянець

Вікторія КОТЕНОК

Чи може у другий рік повномасштабної війни діяти театр без підтримки платників податків? У Києві є успішні приклади. Один з небагатьох — Центр мистецтв «Новий український театр», більше відомий назвами своїх творчих підрозділів: театрів на Михайлівській, «Сонечко», а віднедавна — і на віддаленій від центру Троещині.

Як вдається приватному театральному закладу існувати чверть століття? Які вистави у репертуарі є хітами і як колектив пережив найважчий театральний сезон 2022—2023 років, розповідають директор Віталій Кіно та його заступниця, драматургиня Марина Смілянець.

У Києві ще донедавна працювало понад 100 приватних театрів

Десять 6-7 років тому в Києві був зафіксований справжній бум незалежних театрів. За підрахунками, тоді на 28 офіційних державних театрів працювало понад 100 приватних.

Утім події в країні мають великий вплив на існування таких колективів, адже більшість з них не мають ніякої фінансової підтримки з боку держави чи спонсорів/меценатів і тримаються винятково на своїх заробітках з вистав. Тож спершу ковід, а потім повномасштабна війна внесли свої корективи в існування незалежних театрів. Багато колективів припинило свою діяльність зовсім, деяким вдалося влитися до державного сектору, але є і ті, хто продовжує нині працювати. Серед них Центр мистецтв «Новий український театр».

Засновником і незмінним керівником «Нового українського театру» є режисер і актор Віталій Кіно (випускник Едуарда Митницького, режисера і багаторічного керманіча Київського театру драми і комедії на лівому березі Дніпра). Театр почав працювати наприкінці 1990-х під час економічної нестабільності в країні (офіційно зареєстрований 30 жовтня 1998 р.) і наступні 10 років існував без власного приміщення, показуючи вистави на різних сценічних майданчиках столиці. У 2008—2009 роках в Україні вирувала фінансово-економічна криза, а Віталію Кіно якимось чудом вдалося знайти в оренду за демократичну ціну приміщення в центрі столиці. Тож ЦМ «НУТ» із 2009 року почав працювати на стаціонарному майданчику по вулиці Михайлівській, 24-Ж.

З перших днів свого існування центр позиціонує себе як театр для всієї родини, сімейного відпочинку. На тепер складається з «Театру на Михайлівській» (вечірні вистави), Театру «Сонечко» (вистави для дітей), дитячої театральної студії «Мої Сонечка». Але на цьому колектив, який є, мабуть, найдорослішим незалежним театром столиці (30 жовтня 2023 року — 25 років!), не зупинився.

Коли почалася повномасштабна війна, театр не припинив свого існування. Ба більше, цієї осені відкрив ще одну філію — «Театр на Троещині» у спальному районі міста!

Двоє акторів й акторка воюють на фронті, інші волонтерять

Своєрідний феномен — роботу незалежного театрального закладу, який на тепер складається з чотирьох філій, обговорює-

мо з директором Віталієм Кіно та його заступницею, драматургинею Мариною Смілянець.

Віталію, хоч почати нашу розмову з акторів вашого театру, які зараз на фронті.

Віталій Кіно: — У нас троє воюють. 24 лютого акторка Тетяна Бондаренко пішла записуватися в Тероборону і потрапила до одного з її підрозділів. Пішла добровольцем і стала стрільцем. А недавно завершила спеціальне навчання і є оператором дрона. Воювала на Донецькому напрямку. Під час відпусток чи навчання в Києві заходить у гості в театр.

На фронті наш Олексій Влащенко. На другий день війни його записали в резерв. Через два місяці він знову пішов у військкомат, і за тиждень його таки призвали. Багато часу воював під Херсоном, а після його звільнення повернувся на Київщину і зараз охороняє північні кордони нашої країни. Ще один герой — Олег Щербина — теж на фронті й увесь час на гарячих точках.

Можливо, в театрі з'явилися активні волонтери?

В. К.: — Так. Дарина Степанюк-Пісковська зараз постійно їздить на фронт із концертами, співає у складі волонтерської концертної бригади. Постійно виступає на нульових позиціях, тому буває, що концерти відмінюють через обстріл. Іван Вороний став активним волонтером: допомагає різним волонтерським організаціям, у тому числі БО «МУР», який заснувала акторка Марина Кошкіна. Після звільнення Київської області їздив розшищати такі села, як Бородянка, Ірпінь та інші.

Артур і Дарина Пісковські мають свою благодійну організацію, з-за кордону постійно привозять гуманітарну допомогу в Україну. Роман Листопад перші 8-9 місяців війни займався евакуацією людей з гарячих точок на власному авто. Пам'ятаю, як одного разу він повернувся в Київ і на машині не було жодного живого місця — обстріляна, без скла. Питаю Романа: «Як?!». Відповідає: «У сорочці, мабуть, народився». Нині він більше по Києву допомагає.

Ці актори найбільш активні, а так — то усі в театрі більшою чи меншою мірою волонтерять, допомагають збирати кошти, фізично розвантажити чи завантажити гуманітарну допомогу. Театр щомісячно через благодійні чи волонтерські фонди перераховує зібрані чи зароблені кошти для воїнів. Часом стикаємося з проблемою перерахування коштів, бо у законі немає якоїсь певної послуги, на яку ми хочемо відправити гроші. От, наприклад, ремонт машини, який ми хотіли покри-

ти Олегу Щербині влітку... Доводиться постійно якось викручуватися.

Хтось воює, хтось виїхав, напевно, за кордон — і театру, мабуть, довелося шукати нових акторів?

В. К.: — Є дівчата, які виїхали за кордон, але ми чекаємо на їхнє повернення. Тому — так, довелося добирати людей. По-перше, до театру приєднались мої діти, які закінчили цьогоріч навчання в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтва. Перед самою війною до нас прийшла акторка Оксана Богдан. Вона була тут від початку війни і нікуди не виїжджала. Тому влітку, коли ми поновили роботу театру, її почали вводити у багато вистав.

Ми відкрилися у середині червня 2022 року. Минулі роки, після пандемії, ми теж відкривалися у червні, але торік настрої був зовсім інший. Ми не розуміли, чи той театр комусь треба взагалі зараз. І тільки думка про те, що, граючи вистави, ми можемо збирати якісь кошти на допомогу, нас надихала.

Театральна арттерапія для цивільних і військових із прем'єрами «Котами-біженцями»

Глядач одразу пішов до театру?

В. К.: — Так, глядач просто пішов до нас і перші пів року ми спостерігали за людьми, які приходили з сумними очима, а виходили, навпаки, — з посмішками. Це було щастя! Така собі хороша арттерапія. Зараз трохи по-іншому вже. Ми ж — люди, до всього звикаємо, втягуємося, призначаємося до будь-яких обставин. Сьогодні вже немає такого контрасту на обличчях людей.

З минулої осені до нас потянулося багато військових. Хто у госпіталі з пораненням лежить, хто ротацію проходить, хто у відпустці. Майже на кожну виставу хтось приходиться. Це нас так надихає! Іноді наші актори після вистави просять поаплодувати присутнім у залі захисникам. Воїни завжди ніякують від такої уваги, але їм приємно.

Які нові вистави випустили за минулий сезон?

В. К.: — Розумієте, прем'єри — це ж інвестиції, вкладання коштів і так далі. За минулий сезон ми випустили лише одну прем'єру. Це було свідоме рішення: ми не хотіли витратити гроші на нові вистави, бо могли ще протриматися на старому репертуарі, а зароблені кошти витратили на корисніші, на нашу думку, речі, підтримуючи людей, військи. Насправді ми майже цілий рік відновлювали наші вистави, вводили акторів.

Режисер Віталій Кіно і драматургиня Марина Смілянець.

Вистава «Коти-біженці».

Коли відкрилися, могли грати одну вечірню і три дитячі вистави. Нині вже у нас повноцінний репертуар, у якому півтора десятка вечірніх і півтора десятка дитячих вистав. І тільки під кінець сезону вирішили, що варто-таки поставити прем'єру. На неї підштовхнув мене мій студент-режисер Сергій Дібров, який приніс мені п'єсу «Коти-біженці». Марина Смілянець надіслала мені її ще рік тому. Я посміхнувся і сказав: «У тебе гарний смак. Роби!» (сміється).

За три місяці він її поставив. До постановки підключився наш Ілля Рибалко, який написав прекрасну музику і пісні до вистави. Співторка п'єси Людмила Тимошенко, коли переглядала відео, сказала: «О, я так і писала, я так і чула цю пісню!». На матеріальній частині постановки ми, звісно, економили: щось купили, щось взяли зі старої вистави і переробили. Цікаві придумали костюми: до спортивних костюмів, які зараз так люблять носити підлітки, додали вушка та хвости. Навіть знайшли піксельний червоний костюм для кішечки-волонтерки Марусі.

Маріно, як виникла п'єса «Коти-біженці», яку поставили у багатьох українських театрах за рік?

Марина Смілянець: — Ми зустрілися з Людою Тимошенко в Штутгарті в Академії Шльос-Солітюд. Ця академія приймала у перші місяці письменників, яким потрібен був захист. Це була така резиденція, куди ти приїжджаєш на три місяці і тобі дають

можливість спокійно щось писати, творити. Ми з Людою не були у них заплановані за програмою, але почалася війна, і вони нас прийняли.

При створенні проекту ми вирішили об'єднати наші зусилля і написати щось разом. У Людю була ідея про котів-біженців, а у мене — бажання написати текст на тему «як говорити з дітьми про війну», щось терапевтичне. Ми поділилися цими ідеями і вирішили створювати спільну п'єсу. Придумали персонажів, поділили, хто яку сцену пише. Так і з'явилася ця п'єса.

До війни ми з Людою не були особисто знайомі, але були друзями у фейсбуці. У неї є неймовірно гарний кіт на ім'я Микола, фото якого вона часто викладала у соцмережах. Він, до речі, став прототипом одного героя у нашій п'єсі — породистого kota Миколи. До війни я кілька років була у фанатах Людиноного kota: ставила лайки під фото, коментувала, захоплювалася його поглядом. У Німеччині я з ним познайомилася.

Люда виїжджала з котом у перші дні війни і бачила на вокзалі багато схожих людей з клітками і переносками з домашніми улюбленцями, як вони усі хвилювалися через шум, тисняву і раптовий переїзд. Тож історія, яку ми описали в нашій п'єсі, їй була більш близька. Але вона була зосереджена саме на тваринах. А мені хотілося туди дитячого сприйняття війни додати. Історія в результаті стала універсальною і для дітей, і про тварин.

■ Ви додали до вистави і со-

Культурний десант за участі незалежного Центру мистецтв «Новий український театр».

Фото надані «Новим українським театром».

ціальну складову, як це часто роблять за кордоном.

В.К.: — Так, ми зв'язалися з громадською організацією «Зоопатруль», яка займається порятунком, евакуацією, лікуванням тварин, які постраждали під час війни або через людську жорстокість. Натрапили на неї випадково, гортаючи стрічку новин у соцмережі. Вони тоді активно працювали, рятували тварин від небезпеки. 10% від вистави ми перераховуємо на рахунок цього фонду.

М.С.: — Ця організація почала свою діяльність на початку повномасштабної війни, після декупації Київської області. Саме з Київської області вони вивезли багато покинутих тварин. Після вистави актори роздають флаєри з інформацією про фонд і закликають поїхати особисто до притулку, погодувати або, можливо, когось прихистити. Чи долучитися коштами на корм тваринам.

Як 25 років незалежному театру вдається бути на плаву?

■ Розкажіть про прем'єри театру, які відбулися до 24 лютого 2022-го.

В.К.: — У 2021 році, пригадую, за літо і осінь ми випустили три прем'єри. Першими були «Еклери на мільйон» за п'єсою Марини Смілянець. Вистава зараз є нашим хітом — на неї завжди великий глядацький попит, квитки розкупаються наперед. Так цікаво, що, з одного боку, це така собі авантюрна комедія, а з іншого — вона розповідає про вічні людські цінності. Глядачі сприймають її як казку для дорослих. Ми граємо її три з половиною години, але люди навіть не помічають, що так довго.

Наступною була «Комедія про ніжне серце». Ми її ставили разом з драматургінею Наталею Уваровою. Вона була асистенткою режисера, а також створила інсценізацію — адаптувала водевіль Сологуба повністю до українських реалій. Дія відбувається у Львові та Коломиї, а мільйонер приїздить із Варшави. А антракт узагалі став окремою виставою-концертом: львівські батяри і квіткарки співають пісні Богдана Веселовського. Цю ідею запропонував наш композитор Ілля Рибалко. Тобто від Сологуба майже нічого не залишилося — вийшов абсолютно авторський текст Наталі Уварової. Цю виставу теж дуже люблять глядачі.

І восени ми випустили «Олесю» Марка Кропивницького. Спершу «химери юної панянки» — це був жанр вистави, а потім це стало назвою. Олеся у Кропивницького — це людина майбутнього, яка випередила свій час, людина, яка хоче жити в інших умовах, мислить по-іншому. Для неї навчання, розвиток, праця тощо мають інше значення, ніж для її оточення. Від назви вистави багато чого залежить. Як нас колись учила

театрознавчиня Валентина Ігорівна Заболотна, світла пам'ять їй, режисер до кожної назви своєї вистави має додати лише два слова «у постелі» — і тоді народ точно піде на виставу (*сміється*).

■ За 25 років країна пережила багато змін і подій: революції, кризи, пандемії, війна... Як вдається недержавному приватному театру залишатися на плаву?

В.К.: — Якби я тільки знав відповідь... Марина не дасть збрехати, скільки разів на тиждень я їй пишу (*у розпачі*): «Все, Марино, закриваємо театр, бо я більше не можу!» (*сміється*). Хай вона вам розкаже... А якщо відверто, то цей театр тримається на якомусь божевільному бажанні його творити.

Років п'ять тому я казав про те, що більше нічого не вмію робити. Але тиждень тому я повідомив дружину (*серйозно*): «Хочу в село. Вирощувати полуницю і баклажани. Завести собаку і двох котів. І щоб ліс був поруч. Я ... не хочу ... їхати ... на Михайлівську». Це правда. Я не кокетую. Так, розумію, що це виснаження, втома. Усі зараз у важкому моральному стані, хоч би як прилаштувалися до зовнішніх обставин. Стан стресу і депресії нікуди не дівається.

Звісно, театр — це колектив, безліч особистостей зі своїми особливостями. За кожного переживаєш, кожного лікуєш від психологічних травм, когось треба приласкати, а когось обляяти... Тобто, повторюся, тримається все на божевільному бажанні це робити. Бо ні грошей, ні слави ми за 25 років так і не нажили (*посміхається*).

■ У цьому і є ваше найбільше досягнення, мабуть, що ви — існуєте в центрі міста, зі своїм особливим репертуаром, колективом...

В.К.: — І глядачем... Я вам скажу, що глядачі — це взагалі якесь диво. Ми розсаджуємо людей у залі, викликаючи за іменами. Тому ми всіх знаємо! І вони ходять роками до нас! Приводять друзів, дарують акторам подарунки, купують квитки у день народження улюблених акторів, щоб привітати їх. Нічого, окрім їхніх імен, ми не знаємо про них. Але наші адміністратори впізнають усіх по голосу в телефоні, за номерами телефонів. Бо вони постійні. Хтось любить замовляти улюблених місця в залі, хтось по кілька разів ходить на улюблену виставу. Я не можу пояснити цей феномен...

М.С.: — Навіть до мене як до драматурга підходять дякувати за виставу. І деякі кажуть: «Ми вже п'ятий раз прийшли і всіх своїх друзів до вас привели». І це не жарт... Хтось уже передивився весь репертуар і чекає на прем'єру. І це нас стимулює до нових постановок.

В.К.: — У чому розвиток театру? Це випуск нової вистави. І навіть якщо рік був важкий, було ба-

гато роботи, показів, акторських введів, відчувається завжди потреба у чомусь новому, говорити на нову тему. Бо нова вистава — це нові відкриття: п'єси, автора, колективу театру, нових глядачів.

По суті, ми — комерційне підприємство, яке живе і працює на власні зароблені кошти. Нас ніхто не фінансує зі сторони. Але ми ніколи не ставили собі за мету розбагатіти. Звісно, хочеться завжди платно працівникам підняти, але в наших умовах це дуже складно, враховуючи податки, оренду, комунальні послуги, особливо взимку.

Про рейдерів у центрі столиці, «Дебют» і п'єсу «Мій президент — кіт»

■ Пане Віталію, раніше ви казали, що планували у приміщенні на Михайлівській відкрити сцену на другому поверсі...

В.К.: — Так. Але у нас відбулося рейдерське захоплення. І наразі ми в стані судових розбірок. Вже було три судові зустрічі, але на останній нам натякнули, що до кінця війни ми нічого не вирішимо. Ми зробили ремонт, чимало вклалися у цей другий поверх і вже планували його відкриття. Але за три місяці сталося це захоплення: прийшли бандити, зрізали замки, захопили приміщення і виставили його на продаж. Ця історія триває вже майже три роки.

■ Розкажіть про проєкт «Дебют», який недавно започаткували.

В.К.: — Цей проєкт ми придумали для сцени на другому поверсі, яка мала називатися «Дебют». Я багато років викладаю і бачу, що часто студентам немає де показувати свої дипломні роботи. Тому була така ідея: відкрити сцену для дебютантів — молодих акторів і режисерів. Цього року ми вирішили повернутися до цієї ідеї, але на нашій основній сцені. Першою роботою була вистава «Хто ти, Максе?» мого випускника-режисера Макса Горді. За першою освітою він актор-мім, закінчив естрадно-циркову академію, тому постановка музично-пластична і в ній майже немає тексту. Наша прем'єра «Коти-біженці» теж є частиною цього проєкту, бо і режисер Сергій Дібров є дебютантом, і актори Юрій Швець, Тетяна Миропниченко, Євгенія Гуленко, Олександр Скачедуб є дебютантами. У другому складі працюють наші досвідчені актори, але перший готувався зі студентами-випускниками.

■ Чи плануєте прем'єри у новому сезоні?

В.К.: — Наприкінці вересня ми розпочали репетиції нової вистави за п'єсою Марини Смілянець «Мій президент — кіт». Режисер Олександр Жила. У виставі гратимуть Тетяна Лозіна, Дар'я Орехова, Євген Огородній, Олексій Грудій, Поліна Кіно, Олександра Петько, Данііл Кіно і Ярослав Шуліка. Прем'єра запланована на початок грудня 2023 року.

■ Багатьом театрам торік допомагали колеги з-за кордону. Чи отримували ви теж якусь підтримку?

М.С.: — Театр у Штутгарті, яким керує Букхард Космінські, торік зібрав нам кошти на інвентар, який під час блекаутів рятував театр. Завдяки цьому ми жодної вистави не зупинили і не відмінили. Ще на початку війни німецькі колеги після кожної вистави збирали у скриньку гроші від глядачів. Близько 100 тис. євро вони перерахували на рахунки благодійних фондів на потреби волонтерів та армії України. До себе вони запросили з виставою Малий театр, на запрошення Макс Голенко у них поставив п'єсу Лени Лягушонкової «Мать Горького». Вони дуже багато допомагають українцям і, кажуть, поки триває війна — будуть це продовжувати. ■

■ АРТ-ПРОСТІР

Він оживляє своїх Галатей

Золото скульптур Олександра Сухоліта

Пошук ідеальної форми Олександра Сухоліта. Фото Людмили Ганушевич надане авторкою.

Ганна ПАРОВАТКІНА

У київській муніципальній галереї «Лавра» триває велика персональна виставка Олександра Сухоліта. Експозиція складається з двох частин — «Скульптура» та «Золоте теля». Спеціально до події підготували й нове фундаментальне видання — альбом малюнків «Портфоліо Олександра Сухоліта». Цього разу вражаючим проєктом можна назвати завдяки абсолютно несподіваній для публіки заявці скульптора на зовсім новий творчий етап. (Втім еволюційно він пов'язаний з усіма його попередніми пошуками). Відтепер Олександр Сухоліт працює з кольором у скульптурі. Все, чого він торкався за останній рік, перетворилося на золото.

З новим проєктом Олександра Сухоліта — а ширше, напевно, треба говорити про новий період творчості, як-то у Пікассо був найвідоміший «блакитний», — у мене склалися справжні особистісні стосунки. Як і будь-які «стосунки», непрості. Спочатку, з першого погляду, з перших кроків до великого й гулко від голосів публіки залу галереї «Лавра», яка прийняла скульптурні роботи, ікони, графіку та навіть ювелірні вироби із серії «Золоте теля» (вони там — окремим проєктом у співавторстві з Сергієм Жерновим; усього у «скульптурному» та «ювелірному» залах налічується 157 творів), я була ошелешена.

Тьмяний простір виблискував золотом, немов цятками смальти. Золотилася, здалося, більшість скульптур. Це був надто зухвалий виклик. Подумала: «Яке золото? У країні — війна. Надворі — осінь і мряка». Золоті жінки Сухоліта, перші з яких ніби зійшли з фаомських портретів чи з давньогрецьких ваз, із гранітів прадавніх печер, другі — нагадали палеолітичних Венер, треті — розчісували гребенями довге волосся або танцювали, майже як балерини Дега, або ж здіймали догори тоненькі руки, «як у Джакометті»...

Ці осяйні пані немов насміхалися наді мною. Їхня суть залишалася невловимою, схожість зі знайомими зображеннями — архетипово-непевною: «немов», «як», «схоже, але...». Я не могла перекласти з їхньої мови на свою. Не могла їх — і, відповідно, їхнього автора — цього разу зрозуміти. Але їй позбувся відчуття, що поряд — щось «інакше», більше, ніж можна описати просто словами (і навіть словосполучення *ver sacrum* — вічна весна — потьмяніло в порівнянні з живими відчуттями), — не вдалося.

Далі, блукаючи «лісом статуй», я розмірковувала про художника: справжній український Пігмаліон! Щоразу він оживляє своїх Галатей, закохується... І кожен новий варіант «вічної весни» майже одразу виявляється ликом недосяжного інваріанта, небесної ідеальної Галатеї. Потому, ніби справжній український Сізіф, Сухоліт облишає своє створіння, в яке тільки-но вдихнув живе життя. Й хапається за нове, шукає більш довершеної форми. Хочє сягнути оригіналу замість копії.

Із «золотом» скульптор розпочав працювати лише в останній рік. Наносити «золоту» фарбу, поталь, йому допомагає молодий живописець Іван Волошин. Золотий період, безперечно, є новим кроком у пошуку «ідеальної» форми.

Лише перечитавши гору культурологічних трактатів, я зрештою зрозуміла головне. Олександр Сухоліт увесь час дистилує, відтворює, винаходить свій, скульпторський, філософський камінь. Звершує свій *opus magnum* (чудову роботу) у вічному пошуку внутрішньої трансмутції, яка зрештою має перетворити і навколишній світ на ідеальний світ краси та духовності. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

Костянтин РОДИК

В історичній ретроспективі росіяни — молодий етнос. Підліткового, сказати б, віку — як про це цікаво розважає російський письменник-емігрант Б. Акунін в романі «Аристоніа» (2012). Там усю позамежну російську дикість ХХ століття зведено до природної закономірності саме «підліткового» типу держави. А до того був ще й Вільям Голдінг з «Володарем мух», що дістав 1983-го Нобелівську премію з формулюванням «за ясність реалістичного малюнку й універсальність міту в творах, що пояснюють існування людини в сучасному світі». Так, для британців сюжет «Володаря мух» був лише мітом, наочним посібником до фантастичного сценарію (як і раніше Орвеллів роман «1984»). Для нас — жаскою дійсністю, що триває понад триста років. Нинішня війна з ерефією — відчайдушна спроба покласти край реальним перспективам, що лякали західний світ хіба в літературних творах.

Підлітковий світ — то диктат інстинктів у царстві емоцій. За великим рахунком, цим пояснюється різка ефективність всляких сімоньян-соловйових сьгодні і достоевських-пелевіних учора. Фьодор Михайлович оприлюднив у своїх «Бісах» сценарій «підліткового самовластя» за сто років до Голдінга. Найхарактернішого «революціонера» він означає як «дитину, якій двадцять років». І цей «маленький, гидотнений, золотушний бісьнок зі шмарклями, з невдатних» проголошує PR-концепцію, втілену через якісь тридцять з гаком років більшовиками: «Ми пустимо пияцтво, поголоски, доноси... Одне чи два покоління розтління тепер необхідно: розпущено нечуваної, підленької, коли людина перетворюється на гидотну, трусливу, жорстоку, себелюбну погань, — ось чого треба!».

Советське літературознавство (і постсоветське також) трактує одкровення персонажів Достоевського як «викриття» і «застереження». А що, як поглянути на це з боку психотеорії мазохізму. Коли хочете, перечитайте самі: автор симпатизує своїм персонажам-клікушам, вони в усіх його текстах постають набагато живіші й енергетично вабливіші за інших. Агресивні інфантили, душевно юродиві, фішка усієї російської літератури.

За своєї, советської, влади усі ті навіженці змушені були носити маски «слуг народу». Та щойно комуністична релігія завалилася, макіяжиться вже не було потреби. Як там у Татяну Толстой: «Рило можна знову звичайне — прсте, злбне» («Кись», 2001). Віталій Портников, уважний спостерігач заповзрікової дійсності («стежити за моральним розкладом російського суспільства — вкрай захоплива й повчальна річ»), писав щось подібне: «Вони тепер саме такі, якими були завжди. Вже можна не прикидатися». Знизу доверху. Приклад наводить, вельми промовистий, про всесильного «сірого кардинала» ельцинської доби: «Волошин продемонстрував: щоб досягти такого апаратного успіху треба мати рису набагато важливішу, ніж аналітичні здібності, й, як на мене, навіть вагомлішу, ніж мільярди. Цю рису являє собою невимовна, природжена зневага до людей» (Дзвони Майдану. — Х.: Акта, 2018).

Усе це унаочниться пізніше. А спочатку був Пелевін. Котрий, до речі, добре вчився у советській школі, де ретельно студіювали Достоевського. Чи не з тих розважань згодом вигулькне усвідомлення: «Потім, коли ми виростаємо, з'ясовується, що ми й насправді готові до багато чого». І вже в одному з ранніх оповідань кинув химерну фразу: «А чи не можна створити ментальний лазер смерті, виконаний у вигляді невеличкого оповідання?». Такий-от літературний Оппенгеймер. Наскрізний біс російської класики, починаючи від тургенєвського Базарова, ще одного фаворита советської шкільної програми.

Звісно, оповідання-лазер — це алюзія на магичні практики. Справді

знаменитим Пелевін став після третього роману («Чапаєв і Пустота», 1996), сюжетом якого є матеріалізація підсвідомих бажань-заклинань. Головний персонаж — безробітний літератор як непередбачувана суспільна вибухівка. Пригадаймо: приблизно так — і в «Бісах» Достоевського. Головні персонажі обидвох романів чи не миттєво і без вагань змінюють рожеві манілівські мрії (так у російській літературі та публіцистиці зазвичай позначають ліберальні ідеї) на спокусу необмеженого безцензурно-маніакального висловлювання у прихильній до них бульбашці. Обидва відчувають галюциногенне запаморочення від можливості бути головним жертвою, правою рукою «бога гори». «Я можу бути ким завгодно і коли завгодно», — звіряється персонаж Пелевіна. Так, він здає собі справу, що «перестав бути театральним критиком аби перетворитися на продавця смерті», але не годен зрестися сп'яніння «15-хвилинною славою» (як про це колись сказав Воргол): «Якщо цей світ ілюзія — я не хочу повертатися... Що б ти не вирішив — не гальмуй».

Але ситуація, порівняно з достоевськими часами, змінилася кардинально: середіною 1990-х заявив про себе — «весомо, грубо, зрімо» — новий «деміург»: ФСБ. «Богів гори» попередніх п'яти років або повернули у цілковиту васальну залежність, або постріляли. Дійшла черга і до їхніх «жертв»: «Ти не герой, ти — поганий поет і нікчемний бандит», — каже Петру Пустоті ефесбешник нижчої ланки.

Ми чомусь гадаємо, що всевладдя ФСБ — це Путін. Ні, все почалося з призначення (1995) на голову цієї споконвічної опричнини Сергєя Степашина, «архітектора та ініціатора першої чеченської війни», — як його об'ємно характеризує Юрій Фельштинський (Від Червоного терору до мафіозної держави. — К.: Наш формат, 2021). Тепер уже померлий Степашин тоді був більш жорстоко-прагматичний за Путіна; можливо, саме тому Єльцин назвав своїм наступником не його (а він був, за багатьма свідченнями, серед чотирьох кандидатів), а більш на тоді поміркованого і, як здавалося, потенційно керованого, Путіна.

Головний персонаж-колобок Пелевіна не став, ясна річ, антистепашинським чегеварою й пішов на повну співпрацю у наступному романі «Generation П» (1999). Авжеж, «головне — вписатися в систему». Тепер він рекомендував себе не поетом-театралом, а політехнологом. Фахівцем з маніпуляцій, здатним прописати будь-який спасенний сценарій на будь-яку дурницю чи й злочин нового патрона. Плюс звичний ще советський приробіток — розведення грошовитих лохів, які узяли чималенький «кредит» (виграли вибори, наприклад), і не хочуть його віддавати. «І тут із куців вигулькуємо ми», аби зробити пропозицію, від якої ніяк відмовитися, поки не витверезів від ейфорії (і від горілки, звісно, також).

Оце якраз і формувалася новітня «руська ідея»: «Коли не думаєш,

POZZIA

Оппенгеймер

Від літератури

З циклу «Достопелевінський». Художник Кей-Кей Ар.

багато що стає зрозумілим». Російський Адам вкусив не від яблука, а від мухомора — до такого висновку підштовхують мільйонні наклади проданих пелевінських книжок. Коли герой «Generation П» розводиться про «таємні доктрини Вавилону... Легенду про Велику лотерею, або Гру без назви», його візаві запитує: «А ти не боїшся, що є хтось, хто знає чітко?». Відповідь проста: подруге, таких треба нейтралізувати (перекрити доступ до мас-медіа, інтернувати), а по-перше, аби бути переконливим, треба самому повірити у маячня.

За півтора року до «Generation П» Голлівуд випустив фільм Баррі Левінсона «Хвіст крутить собакою»: зовні кумедна історія про те, як робота кіношного продюсера здатна відволікти цілу націю від зайвих запитань. Відповідь така сама, як у Пелевіна: вірити так, як вірить персонаж Дастіна Гоффмана у вигадану ним історію. «Це — політика в її чистому вигляді... Мені давно не було так весело». Натомість його партнер, кризовий політехнолог у виконанні Роберта Де Ніро, каже: «Це брудний бізнес». Стрічка дістала номінації на крупніших фестивалях, але здобула лише «Срібного ведмеда» у Берліні. Ну, так: за «відверту фантастику» західні інтелегуали головних призив не дають; фільм сприйняли за епізодичну сатиричну комедію. Але Пелевін — не фантастика, лише фантазмагорична обгортка. Це — найсправжніша справжність масової свідомості сучасної Росії. І — саме Пелевін перетворив політехнологів на «героїв нашого часу» в Росії.

Наступний пелевінський роман «Числа» (2004) — останній з реалістичною фабулою. Історія комсомольця, який створив локально успішний банк — поки не настали часи ФСБ. Його коханка, французенка Мюс, дослідниця анекдотів, пояснює йому кінець «ліхіх дев'яностих»: «Шестисотий «Мерседес» в'їжджає у задчорної «Волги» з тонованими вікнами. Бандит вискакує з «Мерседеса» і прикладом крушить «Волгу» й раптом бачить у ній полковника ФСБ. «Товаришу полковнику, я все стукую-стукую, а ви не відповідаєте... Куди гроші заносити?». І далі читана Мюс просвіщає не надто мобільного коханця: «І чим цей анекдот

особливо цікавий — тим, що інших після нього не передбачається. Так би мовити, один на всіх, як победа».

Міні-олігарх Стьопа все зрозумів. Особливо, коли конкурентні банкіри-бандити викликали його на «стрелку» в центрі Москви, а капітан ФСБ, закамouflований під бармена, їх просто застрелив. «Ага... Здається, розумію. Я ж вірно зрозумів? — Вірно, — кивнув Лебядкін. — І як тепер, коли так? — Щоби більше жодного тероризму у нас не було. Я не жартую. — Ясно. Постарюся. Навчіть жити по-новому». Теоретичний курс перенавчання виявився блискучо коротким, як і одразу виданий сертифікат: «Меморандум про наміри. Я, Михайлов Степан Аркадьєвич, усе зрозумів. Підпис». І бізнес потім собі далі.

«Парадигматичний зсув, який наразі добує Стьопа, викликає у нього такий же захват, що його колишній поет Маяковській закарбував у словах: «Сумнієв не було — моя революція!». На Росії вкотре жити стало легше, жити стало веселіше. Головне — з черги денної зникли клятві вічні питання («з цієї думкою жити було ніяк, і Стьопа не хотів навіть починати її думати»), включно з питанням про «загадку російську душу». Колишній з усіх боків успішний Стьопа необережно збагнув, що ця душа — «маска, муляж, за яким порожне і древній російський хаос». Та знайомий чеченець наставив його на правдивий шлях: «Не шукай нічого в їхніх душах, їм туди шайтан насправ». Відтак, настав «макдональдська душа».

У «Числах» сформульовано засадничу інструментальну технологію будь-якої російської влади: «Найстрашніша на землі отрута — розум». Мистецтво клану Медичі прищепив Росії ще Ленін — і у прямому, і в переносному значенні. У переносному навіть більше, і наполегливіше. Бо всілякі «Новачки», як виявилось, — то другорядне, похідне. Головне — затрутити мізки. «Замість шприца — Останкінська телевежа, PR-технолог та російський інтелігент», — тепер ця пелевінська сентенція уже не виглядає новою, а тоді введення до злочинної тріади інтелігенції багатьох шокувало. Ще більше дратувала «хороших руськіх» вигадлива характеристика цього невловного, як ртуть, прошарку: «Як казав Платон, Аристотель мені друг, але гроші потрібніші».

Відтак хвіртка для містифікацій перетворилася на сяючий портал. У першу путінську каденцію медійний простір Росії уподібнився до казкового Лас-Вегаса. «Нічого правдивого й усе можливо» — так влучно назвав свої спогади британський журналіст Пітер Померанцев, який саме тоді працював у Москві й був не лише свідком, а й учасником періоду первісного накопичення постправди. Достопелевінський світ тріумфував, подалі ризикованіше експериментуючи з головною отрутою-розумом: «Хто подумає, що одну процентницю замочила інша? Будуть, як зазвичай, шукати студента-ідеаліста у довгому пальті» («Числа»). ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

ОСНОВНА СТРАВА

Час для запікання

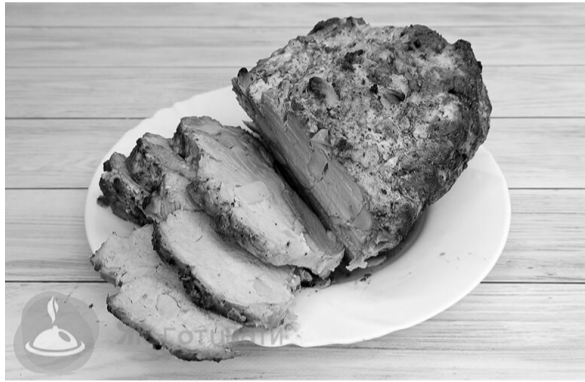
Рецепти поживного м'яса, приготовленого в духовці

Валерія МУСХАРІНА

Запечене м'ясо — не лише гість святкових столів, а й головна страва повсякденного раціону. Існує безліч способів приготування: з овочами, просто в соусі, у запіканці або шматочками. Усе залежить від фантазії та вподобань.

Господині радять купувати м'ясо вагою не менше кілограма. Приміром, ціла свиняча шия може важити майже три кілограми. Якщо ж цього для вас забагато, просто купіть половину. Для запікання свинини підійдуть будь-які її шматки (найсмачнішими є шийка або корейка), а секрет смачного запеченого м'яса — у спеціях. Отже, слід натерти ними майбутню страву, загорнути в харчову плівку і поставити на ніч у холодильник промаринуватися. Є багато варіантів комбонування суміші спецій для своєї печені. Наприклад, аби зробити часниковий маринад, треба три чайні ложки солі, дві чайні ложки перцю і половина головки часнику. А медовий — три чайні ложки солі, столова ложка меду, столова ложка гірчиці, чайна ложка чебрецю.

Класична запечена свинина

Хоч цей рецепт є стандартний, ви все одно можете експериментувати, чергуючи різні маринади, види подачі та пропорції.

Свинину, запечену в духовці, зазвичай доповнюють овочами, що запікаються разом з нею, грибами, спеціями, травами й навіть іншими видами м'яса. Запекти свинину можна у фользі, папері, відкритим способом, у рукаві, тісті чи «шубі» з овочів. Це може бути як цільний шматок або оригінальна нарізка з помідорами і сиром, так і цікава ароматна начинка, загорнута у м'ясо. Словом, у вас вийде повноцінна вечеря чи обід, яким можна ситно й смачно нагодувати гостей і родину. Отже, вам знадобляться:

- * свинина (карбонат, окіст, шийка) — 1,5 кг;
- * чорний мелений перець — 0,5 ч. л.;
- * часник — 3-4 зубчики;
- * паприка — 1 ч. л. без верху;
- * соус барбекю — 3 ч. л.;
- * мед — 2 ч. л.;
- * джозонська гірчиця — 1 ст. л.;
- * сіль — 2 ст. л.

Передусім гарно миємо й обсушуємо шматок сві-

жої свинини. Тепер проколюємо: аби м'ясо просолилось не тільки зовні, а й зсередини. Для цього підійде тонкий і довгий ніж: робимо ним часті вертикальні розрізи зверху вниз, але не наскрізь.

Тепер кладемо м'ясо у велику посудину, в якій буде можливо залити її маринадом. Готуємо сам маринад, змішуючи 1 столову ложку солі на літр води. Кладемо м'ясо в ємність і доверху заливаємо солоною водою. Після цього накриваємо і ставимо в холодильник на 2-3 години. Виймаємо м'ясо з розсолу, висушуємо паперовими серветками, щоб не залишилося води, та натираємо його спеціями.

В окремій чашці або тарілці змішуємо разом мед, соус і сухі спеції. Туди ж вичавлюємо часник або натираємо його на дрібній тертці й перемішуємо. Отримаємо сумішню змащуємо м'ясо з усіх боків і гарненько втираємо. Тепер кладемо його жирнішим шаром униз, а верхній бік намазуємо джозонською гірчицею. З цього боку свинина гарно запечеться.

Укладаємо у форму для запікання, змащену олією. Щоб страва пропеклась усередині, а зовні не пересохла, її потрібно готувати в закритому вигляді. Тому форму для запікання накриваємо кришкою чи фольгою, щільно підігнувши краї.

М'ясо запікаємо в духовці при 180 градусах приблизно годину. Потім дістаємо, відкриваємо і проколюємо ножом або шпажкою (якщо сік прозорий — м'ясо готове, якщо рожевий, то кладемо в духовку ще на 20 хвилин).

Тепер необхідно підрум'янити скоринку, аби м'ясо виглядало апетитним. Для цього просто знімаємо кришку або фольгу і ставимо страву назад у духовку.

Як тільки скоринка зарум'янилася, виймаємо свинину. Подаємо, нарізавши пластинками і прикрасивши зеленню. Якщо хочете споживати таку буженину в холодному вигляді, то дайте йому повністю охолонути перед тим, як різати. Воно стане щільнішим і у вас вийде нарізати набагато тонше, якраз як для бутербродів. Смачного!

Протираємо курча зсередини паперовим рушником і зрізаємо зайві шматочки шкіри.

Робимо суміш спецій: кладемо в ступку насіння коріандру, перець горошком та сіль. Відсипаємо приблизно 1/4 частину суміші, що вийшла. Після цього додаємо в ступку кілька очищених зубчиків часнику та нарізану зелену цибулю. Вливаємо також соєвий соус і перемішуємо. Сумішню, яка вийшла, натираємо курча з внутрішнього боку та зовні.

Зверху присипаємо сухою приправою, яку ми відклали до цього, і втираємо її у шкірку. У такому вигляді кладемо тушку на ніч у холодильник.

Наступного дня підготовлюємо овочі, що запікатимуться разом із курчам. Гарбуз миємо, розрізаємо навпіл, видаляємо насіння і нарізаємо невеликими слайсами. Моркву миємо, очищуємо від шкірки і нарізаємо також слайсами. Вимиту та очищену картоплю ріжемо на часточки. Підготовлені овочі викладаємо рядами на лист і змащуємо оливковою олією. Виймаємо з холодильника курча, що промаринувалося, і кладемо поверх овочів.

Зубчики часнику очищуємо, перемішуємо з невеликою кількістю оливкової олії та хаотично розкидаємо по деку. Розігрівимо духовку до 220 градусів і ставимо туди лист з овочами та курчам на 40 хвилин.

Для приготування глазури перемішуємо соєвий соус із рідким медом. Через 40 хвилин виймаємо страву з духовки і змащуємо цією глазур'ю. Опісля повертаємо в духовку ще на 10-15 хвилин. Якщо наприкінці приготування курча почне підгорати — накриваємо його фольгою.

Перекладаємо готову страву на тарілку, накриваємо фольгою і відставляємо на 15 хвилин. Овочі, що залишилися на деку, приправляємо за смаком спеціями та сіллю і запікаємо ще 5 хвилин. Смачного! ■

Куряче філе з моцарелою та помідорами

Мабуть, усім відомо, наскільки чудово смакує це поєднання. Така страва виходить дуже ніжною й соковитою: помідори і моцарела гармонійно доповнюють смак, а базилік надає неймовірного аромату! Вам знадобляться:

- * куряче філе — 4 шт.;
- * помідори — 6 шт.;
- * моцарела — 12 шматочків;
- * базилік — 1 пучок;
- * лимон — 1/4;
- * часник — 2 зубчики;
- * сіль та перець — за вашим смаком;
- * оливкова олія extra virgin;
- * соняшникова олія.

Очищуємо грудки від плівок і жиру. Змащуємо їх олією.

На розпеченій пательні обсмажуємо курку протягом 5 хвилин з обох боків. Перекладаємо м'ясо на деко, даємо йому трохи охолонути.

Вмикаємо духовку, щоб вона розігралась до 230 градусів. Нарізаємо на четвертинки й очищаємо помідори від нутрощів і шкірки.

Тоненько нарізаємо моцарелу. Робимо надрізи на філе. Перчимо, солимо в прорізи. Начиняємо філе помідорами і сиром та ставимо в духовку на 15 хвилин.

Поки запікається, у блендері змішуємо базилік, часник, сік лимона, сіль, перець і оливкову олію. Це наш соус. Дістаємо курку, даємо їй 10 хвилин охолонути. Поливаємо м'ясо соусом та прикрашаємо базиліком. Смакуємо!

Запечена шинка від Євгена Клопотенка

Аби приготування цієї страви точно було успішним, варто врахувати деякі поради відомого шеф-кухаря. По-перше, м'ясо варто спочатку відварити, а вже потім запікати для отримання хрусткої золотавої скоринки. По-друге, краще попередньо вимочити шматок свинини у сольовому розчині 6-8 годин — так він стане ніжнішим. По-третє, м'ясо обов'язково змащуємо соусом, приміром гірчицею. До того ж можна зробити смачну глазуровану скоринку, додавши у соус цукор чи мед (тут маємо бути обережними, щоб скоринка не пригоріла: краще змащувати м'ясо хвилин за 15 до кінця приготування). Ну і наостанок, перш ніж розрізати готувану шинку, дайте їй постояти 15-20 хвилин. Тоді вона залишиться більш соковитою. Вам знадобляться:

- * свинина («яблучко») — 1 кг;
- * бодян — 2 зірочки;
- * гвоздика — 3 бутони;
- * лаврові листки — 3 шт.;
- * зерна коріандру — 1 ч. л.;
- * солодка гірчиця — 3 ст. л.;
- * вода — 1 л.;
- * сіль (для розсолу) — 60 г;
- * сіль та перець — до смаку.

Добре солимо та перчимо свинину, зв'язуємо кулінарною мотузкою, щоб готова шинка мала щільну структуру. Якщо хочете отримати більш соковите м'ясо та маєте час, його можна вимочити в сольовому розчині протягом 6-8 годин: просто розчиніть 60 г солі в 1 літрі води та покладіть туди зв'язане м'ясо. Якщо ж часу обмаль, пропустіть цей крок.

Кладемо підготовлене м'ясо у кастрюлю та заливаємо водою. Додаємо 2 зірочки бодяну, 3 бутони гвоздики, 3 лаврові листки та 1 ч. л. зерен коріандру. Варимо свинину на мінімальному вогні протягом 2 годин. Відварений шматок м'яса дістаємо з кастрюлі, даємо трохи охолонути та змащуємо з усіх боків трьома столовими ложками солодкої гірчиці за допомогою кулінарного пензлика.

Заздалегідь розігрівимо духовку до 200 градусів. Запікаємо свинину протягом 20 хвилин. Подаємо як гарячою, так і холодною, порізавши скибочками. Смачного!

Ароматне курча по-грецьки

Ця страва запікається в духовці разом з овочами, тому водночас вирішує питання і з гарніром. Ароматним курча робить спеціальна суміш спецій, зокрема соєвий соус. Виходить дуже апетитна й фантастично смачна вечеря! Вам знадобляться:

- * курча — 1,5 кг;
- * коріандр — 1/2 ч. л.;
- * перець чорний горошком — кілька штук;
- * сіль — за смаком;
- * часник — 10 зуб.;
- * зелена цибуля — 10 г;
- * соєвий соус — 3 ч. л.;
- * картопля — 4 шт.;
- * морква — 4 шт.;
- * гарбуз — 200 г.;
- * оливкова олія — 3 ст. л.;
- * мед — 1 ч. л.;

Випатрану тушку курчати ретельно миємо і просушуємо паперовими рушниками. Кладемо спинкою вгору і вирізаємо хребет. Грудну кістку з внутрішнього боку розрізаємо ножом по центру (після цього тушка стане плоскою, що пришвидшить приготування).

■ БАСКЕТБОЛ

Новий сценарій для захисту

На старті суперліги чинний чемпіон зазнав трьох поразок у восьми поєдинках

Григорій ХАТА

Уже місяць в Україні триває національний баскетбольний чемпіонат серед чоловічих команд. Одразу 11 колективів вийшли на старт нового сезону. І це на дві команди більше, ніж було в попередньому розіграші суперліги. Додались чемпіон вищої ліги — «Рівне» та її віцечемпіон — «Кривбас».

Згідно з календарним розкладом, регулярний чемпіонат пройде у три кола — кожна команда зіграє по 30 ігор, після чого в чемпіонаті проведуть «плей-оф». Минулого сезону турнірна дистанція була обмежена лише «регуляркою», тож нинішній ЧУ знову матиме повноцінний вигляд.

Водночас має поточний чемпіонат і свою особливість. Як і торік, ФБУ організовує й проводить поєдинки за принципом «баблів». Кожного ігрового тижня учасники суперліги діляться на два міні-дивізіони, вирушаючи до двох міст, які їх приймають.

За браком енергії

«Формат «баблів» дуже важкий. По три матчі поспіль грати дуже важко. Хлопцям важко, тренерам важко, всім важко», — розповідає головний тренер «Дніпра» Володимир Коваль. За словами його колеги, наставника «Старого Луцька-Університету» Володимира Журжія, спеціфіка «баблів» з трьох матчів потребує від баскетболістів адаптації, доброї фізичної підготовки та хорошого відновлювального процесу.

Центровий «Черкаських мавп» Андрій Агафонов додає: «Баблі» — така річ, що його дуже важко відіграти рівно. Можна виграти два перші матчі, але поступитися у заключному. Попереду на наших уболівальників чекає дуже багато напружених ігор з непередбачуваним результатом. Зараз у суперлізі багато рівних за силою команд, і вже один цей фактор передбачає багато сюрпризів».

Один із таких сюрпризів — дві поразки чинного чемпіона, яких він зазнав у нещодавньому луцькому «баблі». Спочатку, в одне очко, «Будівельники» поступилися «Київ-Баскету» (68:69), а потім із такою ж різницею програли «Черкаським мавпам» (69:70).

«Це ж спорт. Скільки разів було таке, що чи не йде гра, чи не відчуваш кидок, максимально погано почуваєшся. Ти ж людина, і все що завгодно може бути. Але ти маєш робити все залежне від себе, максимально грати на перемогу. Це, мабуть, найголовніше. Я щоразу гравцям кажу, що треба бути професіоналами, треба перш за все поважати себе, свою роботу, своє ім'я», — наголошує наставник «Будівельника» Дмитро Забірченко.

«На зборах ми готувались до гри у «баблах» по три дні, тренер нас готував до цього. Звичайно, на другий чи третій день у тебе вже не буде такої енергії, як у перший ігровий день, але всі в рівних умовах», — зауважив найкорисніший гравець минулого сезону суперліги з «Будівельника» Володимир Конев.

Іноземний драйвер

Після невдач «Будки» на другу сходинку в турнірній таблиці піднявся БК «Рівне». Успішний старт команди з Рівного можна назвати ще одним сюрпризом нинішнього чемпіонату. Команда-дебютантка суперліги заявила на турнір двох американських легіонерів, які

допомагають їй гідно виглядати на старті чемпіонату.

Без сумніву, легіонери додадуть суперлізі спортивної привабливості. Наставник «Кривбасу» Сергій Корабльов ділиться своїми очікуваннями від чемпіонату: «Поточний сезон у суперлізі в будь-якому разі буде сильнішим, ніж минулого року. Адже багато буде легіонерів. Від своєї команди очікування теж великі, у нас сплав молодості і досвіду, хлопці ростимуть з кожною грою і додаватимуть. У формуванні складу поки маємо те, що маємо. Ми за три тижні зібрали команду, але комплектацію не завершено і сподіваюсь на появу нових гравців».

Зазначимо, що у «Кривбасі» іноземців наразі немає. І сама команда виглядає блідо. Єдина, яка досі не виграла жодного матчу, зазнавши при цьому вісьмох поразок поспіль.

За браком фінансів не вдалося зробити легіонерське підсилення й «Прикарпаття-Говерла» з Івано-Франківська. Наставник франківців Євген Мурзін називає нинішній чемпіонат сильнішим за попередній: «Передусім за рахунок іноземців, які приїхали. Фактично сім з одинадцяти команд мають американських легіонерів. Тому думаю, що чемпіонат сильніший за минулорічний і, безперечно, в ньому буде більш напружена боротьба. Будуть матчі «плей-оф», буде Кубок України. Тому переконаний, що баскетбол в Україні потроху оживає».

Завдання для фаворита

У минулому «баблі» підопічні Мурзіна зазнали розгромної поразки від «Дніпра» (58:104), у складі котрого, до слова, також відсутні легіонери. Утім дніпряни «беруть суперника» своєю зіграністю. На старті сезону «Дніпро» виглядає нестримним. Сім перемог у семи матчах чемпіонату, включно з тріумфом над «Будівельником».

«Нам дуже хотілося добре стартувати, а результат, вважаю, прийшов за рахунок того, що завжди вдавалося виконувати план на гри. Однак усі наші успіхи поки що нічого не означають. Турнірна дистанція дуже довга. У регулярному сезоні можна мати і 10-0, і 20-0, проте потім провалитися в плей-оф. Абсолютно у кожній команді все ще попереду. У нас дуже зіграний та глибокий склад. Цей фактор має допомогти нам протягом усього се-

Гравці «Кривбасу» досі не знають смаку перемог у суперлізі.

«Черкаські мавпи» завдали «Будівельнику» третьої поразки в сезоні.
Фото з сайту fba.ua.

зону і найголовніше — у плей-оф», — розповів лідер дніпровського колективу Станіслав Тимофеєнко.

«У «Дніпра» дуже хороший «ростер». Є гравці досвідчені, молоді, хороші гравці середнього віку. Дуже хороший тренерський склад», — визнає наставник одеського клубу БПА Вадим Пудзирей.

Минулорічний чемпіонат «Дніпро» завершив на другій позиції. У нинішньому ж

розіграші дніпряни готуються брати чемпіонську висоту, котру нині захищає «Будівельник».

«Я не думаю про те, що важче — здобути титул чи його захистити. Звичайно, що на тебе налаштовуються більше як на чемпіона, як на команду, яка претендує на чемпіонство знову. Але на паркеті все вирішують гравці. Кожен чемпіонат — окрема історія. Не відчуваю, що ми цього року сильніші за

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Чоловіча суперліга. Регулярний сезон. «Дніпро» — «Прикарпаття-Говерла» — 104:58, «Кривбас» — «Політехніка-Галичина» — 68:88, «Черкаські мавпи-Дніпро» — «Будівельник» — 70:69, «Київ-Баскет» — БПА — 90:76, «Кривбас» — «Прикарпаття-Говерла» — 54:71, «Старий Луцьк-Університет» — «Запоріжжя» — 74:70, «Київ-Баскет» — «Будівельник» — 69:68, «Старий Луцьк-Університет» — БПА — 73:77, «Черкаські мавпи-Дніпро» — «Запоріжжя» — 68:80, «Старий Луцьк-Університет» — «Будівельник» — 45:88, «Київ-Баскет» — «Запоріжжя» — 63:60, «Черкаські мавпи-Дніпро» — БПА — 75:74.

Турнірне становище: «Дніпро» — 7 перемог/0 поразок, «Рівне-ОШВСМ» — 4/2, «Черкаські мавпи-Дніпро», «Київ-Баскет», «Будівельник» — 5/3, «Запоріжжя», «Прикарпаття-Говерла» — 4/4, «Політехніка-Галичина» — 3/4, «Старий Луцьк-Університет» — 3/5, БПА — 2/6, «Кривбас» — 0/8.

всіх, скажу прямо. Дехто постарішав. Ми не стаємо молодші. Але те, що ми ставимо перед собою максимальні завдання, — це однозначно», — свідчить очільник «Будівельника» Дмитро Забірченко.

Про чемпіонські амбіції говорять і в «Дніпрі». «Починаючи з 2014 року перед нами завжди стоять максимальні цілі! Їх навіть не потрібно озвучувати керівництву клубу — всі розуміють, до чого треба прагнути. Так, ми намагатимемося виграти і суперлігу, і Кубок України. Хочу сказати, що зараз майже кожна команда має у своєму складі 5-6 якісних гравців, і дуже багато у грі кожної з них залежатиме від довжини лави. Вважаю, що в чемпіонаті буде серйозний рівень конкуренції й на наших уболівальників чекає велика кількість якісних матчів», — прогнозує Тимофеєнко. ■

Маріно Пушич
боснійський наставник ФК «Шахтар» (Донецьк)

«Перемагати завжди приємно. Тим більше, в українському «класико». Для нас це було дуже важливим. Вважаю, ми повністю заслужили на цю перемогу».

Олексій ПАВЛИШ

Як і в інших видах спорту з російським лобі, чемпіонат Європи з дзюдо у французькому Монпельє — один із ключових турнірів для здобуття путівок на Олімпіаду-2024 — не обійшовся без скандалів.

Спочатку чимало дискусій викликало квітневе рішення Міжнародної федерації дзюдо, почесним президентом якої до початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну був президент країни-терористки путін, повернути росіян до міжнародних змагань у нейтральному статусі після відповідних рекомендацій МОК. Згодом аналогічне рішення ухвалив і Європейський союз дзюдо. Зрештою, на підставі цих рішень до ЧЄ в Монпельє допустили 17 «нейтральних» росіян: у європейській федерації заявили, що всі вони пройшли відповідну перевірку і що жоден з них активно не підтримував війну.

«Ми отримали інформацію, що всіх, кого росіяни подавали на візи під чемпіонат Європи, Франція погодила. До Чехії на Кубок Європи їх не пускають. У нас був чемпіонат Європи серед юніорів у Нідерландах — росіян там не було. У Німеччині також, вони їх просто не пускають — там проблем немає. На жаль, Франція чомусь їх допустила. Також варто розуміти, що світова федерація вже давно досить проросійська. А європейська — це сателіт світової, вони повністю дублюють їхні рішення. Була якась перевірка російських дзюдоїстів, але у нашому виді спорту ці перевірки досить формальні. Зазвичай на 99% усіх спортсменів, яких росіяни заявляють, допускають до змагань», — описав ситуацію головний тренер української збірної Віталій Дуброва.

У травні через допуск росіян і білорусів на чемпіонат світу в Досі українська команда вирішила бойкотувати турнір. Таке ж питання порушували і перед ЧЄ в Монпельє, але у нашій федерації вирішили не пропускати Євро-2023,

■ ДЗЮДО

Усе — заради Ігор

У рамках кваліфікації на Олімпіаду українська збірна вирішила не бойкотувати чемпіонат Європи, на який допустили росіян

Дільшот Халматов завоював дебютну нагороду рівня ЧЄ і зробив крок до кваліфікації на ОІ.
Фото: Європейський союз дзюдо.

аби не ставити під загрозу кваліфікацію дзюдоїстів на Олімпійські ігри.

Таким чином, до Франції поїхало 11 спортсменів. На татамі в Монпельє Діброва не міг розраховувати на двох лідерів збірної — бронзова призерка Токіо-2020 Дар'я Білодід за кілька тижнів до турніру отримала незначне пошкодження спини, тому тренери вирішили не ризикувати. А лідер чоловічої команди, дворазовий призер ЧС Яків Хаммо, продовжує від-

новлюватись після операції на коліні.

«Сподіваємось, що у січні Яків вже буде повністю готовий. Не так іде відновлення, як би нам хотілося. У нього велика вага, а операція була на коліні, тому так. Він вже почав тренування і навіть на татамі працює. Але казати про змагання ще трішки рано. Щоб потрапити на Олімпіаду до Парижа, йому треба після відновлення виграти наступного року дві нагороди турнірів рівня Гран-

прі, Грендслем. У нього некритична ситуація. Звісно, недобре, що він відстає, але віримо, що все буде добре», — прокоментував процес відновлення Хаммо Діброва.

Попри неоптимальний склад, тренери перед турніром усе ж розраховували на медалі. Насамперед ставку робили на чемпіона Європи-2022 Богдана Ядова, котрий виступає у ваговій категорії до 66 кг. Богдан перед змаганнями налаштувався не лише захистити чемпіонське звання, а й фактично гарантувати собі місце на ОІ за рейтингом.

Повторити «золотий» успіх йому, на жаль, не вдалося, але й без нагороди він не залишився, завоювавши «бронзу». Програвши у чвертьфіналі іспанцю Давіду Гарсії Торне, Ядов пройшов у втішні сутички, де здолав ще одного іспанця, Гайтеро Мартіна, та представника Азербайджану Яшара Наджафова.

«Я знову виграв медаль чемпіонату Європи — цього разу «бронзу», і все одно дуже щасливий. Дякую всім, хто мене підтримує, моїй сім'ї і тренерам», — оцінив свій виступ дзюдоїст.

Ще одну медаль — срібну — до скарбнички збірної приніс Дільшот Халматов (до 60 кг). Стартувавши одразу з другого раунду, Дільшот зумів дійти до фіналу, здолавши трьох суперників. Проте в сутичці за «золото» поступився бронзовому призеру Токіо-2020 Луці Мкхейдзе, котрий представляє Францію. Для Халматова, до речі, «срібло» в Монпельє — перша в кар'єрі нагорода на рівні дорослих чемпіонатів Європи.

Близькими до нагород були Михайло Свідрак, Єлизавета Литвиненко та Христина Гоман, але зазнали поразок у втішних сутичках. Тому з двома нагородами українська збірна посіла 13-те місце у медальному заліку — торік «синьо-жовті» були 9-ми завдяки «золоту» Ядова.

А переможцем заліку стали господарі змагань — французи, в активі яких п'ять золотих медалей. Також у топ-3 — Азербайджан (два «золота») та Сербія («золото» та «срібло»). ■

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Балансуючий рівень

«Динамо» поступилося «Шахтарю» в українському «класико» й отримало нового наставника

Григорій ХАТА

У непростий час боснійцеві Маріно Пушичу випало очолити «Шахтар». Залишити спокійний Роттердам та переїхати в охоплену війною Україну наставнику було нелегко. За словами 52-річного тренера, в житті в певний момент доводиться ухвалювати інше рішення. «Я мав гарні передчуття щодо цього проєкту та людей, вони змогли переконати мене в цьому. І я бачу великий потенціал у цієї молоді команди», — зазначив Пушич.

Власник «Шахтаря» Рінат Ахметов під час зустрічі з тренером заявив: «Я дуже вам вдячний, що сьогодні ви тут, що вами керував не страх перед приїздом в Україну, а величезне бажання зробити українську команду сильнішою, зробити все, щоб радувати українських уболівальників, уболівальників донецького «Шахтаря» красивою, яскравою атакуювальною грою».

Звичайно, чекати від нової команди Пушича аж занадто миттєвого прогресу, мабуть, не варто. Водночас за пів року тренер пообіцяв розмовляти українською. Тоді ж, думається, можна буде зробити й перші оцінки щодо його роботи та досягнень у «Шахтарі». Поки ж у доробку Пушича вже є вихід з «гірниками» до півфіналу національного Кубка та перемога в завжди принциповому українському «класико».

«Перемагати завжди приємно. Тим більше, в українському «класико». Для нас це було дуже важливим. Вважаю, ми повністю заслужили на цю перемогу. Ми добре зігра-

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. 13-й тур. «Динамо» — «Шахтар» — 0:1, ЛНЗ — «Колос» — 1:1, «Минай» — «Ворскла» — 0:0, «Металіст-1925» — «Чорноморець» — 2:1, «Верес» — «Зоря» — 2:2, «Полісся» — «Кривбас» — 1:1, «Дніпро-1» — «Олександрія» — 1:0, «Рух» — «Оболонь» — 2:2.

Лідери: «Кривбас», «Дніпро-1» — 27, «Полісся» — 26, «Шахтар» — 24 (11 матчів), «Рух» — 21, «Чорноморець» — 19 (12), «Колос» — 17, «Динамо» — 16 (10).

Кубок України. Четвертьфінали. «Вікторія» — «Шахтар» — 0:3, «Чорноморець» — «Зоря» — 4:1, «Полісся» — «Олександрія» — 0:0 (пен. — 4:3), «Оболонь» — «Ворскла» — 0:3.

ли, створювали моменти», — визнав новий очільник «гірників». Динамівців «гірники» здолали з мінімальним рахунком — 1:0. Але і цього виявилось достатньо, аби Мірча Луческу ухвалив рішення про відставку з поста головного тренера «Динамо».

Для керівництва клубу його хід став несподіванкою. «Президент розізлився на мене за те, що я прийняв рішення без консультації з ним. Але в тому й справа, що якби я з ним порадився, то він переконав би мене залишитися», — зізнався румунський спеціаліст.

За словами Луческу, він завершує свою 15-річну історію роботи в Україні. «На цьому я вирішив поставити крапку. Попрощався з гравцями «Динамо» та «Шахта-

Динамоці поступилися «Шахтарю» в українському класико і попрощалися з Мірчею Луческу.
Фото з сайту fcddynamo.com.

ря». Це була моя остання гра», — заявив 78-річний Луческу, контракт якого з «біло-синіми» мав закінчитися влітку наступного року. Утім низькі результати не дали румуну допрацювати контракт до кінця.

А місце Мірчі на тренерському містку «Динамо» зайняв Олександр Шовковський, котрий останнім часом був його помічником. «За результат завжди відповідають головний тренер та його тренерський штаб, ви ж відповідаєте за якість своєї гри. І у вас є певний рівень гри, нижче якого ви не маєте права опускатися, а навпаки — прагнути його підвищувати», — звернувся до динамівців Шовковський.

У турнірній таблиці «Динамо» нині посідає восьме місце. А президент столичного клубу наголошує, що його футболісти зобов'язані виграти чемпіонський титул. Основні конкуренти столичного клубу — «Шахтар» та «Дніпро-1» — вже віднайшли свою ігрову форму й мають очкову перевагу над «біло-синіми». Також вище за «Динамо» за очковими втратами перебувають «Кривбас» та «Полісся». Їхня очна зустріч у 13-му турі завершилася внічию, що дозволило криворізькому клубу залишитися на вершині турнірної таблиці.

«Вважаю, і «Кривбас», і «Полісся» нагнали на одне очко. Команди тільки вийшли в УПЛ із першої ліги, демонструють непоганий футбол та хочуть досягти більшого. Вони кинули виклик нашим грандам: «Динамо», «Шахтарю», «Дніпро-1». Поки зіграно тільки 13 турів. Коли ж ми будемо в лідерах після закінчення чемпіонату, тоді можна буде про щось говорити. Ми дуже цього хочемо та боремось за це», — заявив головний тренер криворізької команди Юрій Вернидуб. ■

Лада ОСА

Нещодавно в Instagram українсько-британської Асоціації професіоналів екранної індустрії Talented U поширили відео про те, як ірландський актор Глісон (король Джоффри в серіалі «Гра престолів») у вишиванці читає вірш «Плеер» (Headphones) відомого українського письменника Сергія Жадана.

У серпні 2021 року цей твір з'явився на сторінках The New York Times Magazine. Над англійським перекладом працювали американська письменниця й театральна діячка українського походження Вірлія Ткач і американська поетка Ванда Фіпс.

«Джек спеціально обрав цей вірш з-поміж різних запропонованих йому матеріалів. Поезія 2000 року, опублікована раніше в The New York Times, досі звучить напрощуд актуально», — зазначили в дописі Talented U.

На захід актор прийшов у футболці з написом «Чебурека сила — ворогу могила», яку пізніше змінив на вишиванку.

Як повідомляє РБК-Україна, зірка «Гри престолів» також висловив готовність розглянути пропозиції щодо зйомок у наступному фільмі режисерки Ксенії Бугримової, відомої своєю роботою над проектами «Моя правда», «Україна має талант», «Холостяк» та «Київ удень та вночі».

Наразі немає конкретних відомостей про те, який саме фільм готує Ксенія, але, можливо, про творця легендарної «Червоної рути» — Володимира Івасюка.

«Це зворушує до глибини душі!.. Дякую, Джеку, за підтримку України, особливо враховуючи зниження інтересу ЗМІ через події на Близькому Сході», — подякували Глісону українські колеги.

Джек Глісон — ірландський актор, котрий з вісьми років виступає на сцені й має значний акторський доробок у популярних серіалах та короткометражних фільмах. Популярність йому принесла роль Джоффри Баратеона в телесеріалі «Гра престолів». Однак у 2014-му він заявив, що після закінчення зйомок у серіалі завершить кар'єру в кіно.

Джек не вперше підтримує Україну і щоразу робить це публічно і щиро. Наприклад, у лютому 2023

ВІРШІ

Джоффри читає Жадана

Актор Джек Глісон продекламував українську поезію на лондонському Talented U

Джек Глісон.

року актор відвідав Київ, де його помітили поруч зі станцією метро «Арсенальна». Він зустрівся з військовими та взяв участь у відкритому кіноінтенсиві, де разом з англомовними українськими акторами працював над сценою із серіалу. Кошти від продажу квитків та благодійні пожертви передав на прид-

бання пікапа L200 для танкістів 5-го штурмового полку під Бахмут.

Також Глісон виставляв на аукціон Prozoogo статуєтку Джоффри, аби зібрати гроші для ЗСУ. Зібрані за результатами аукціону кошти теж скерували на придбання тепловізора для 5-го окремого штурмового полку. ■

ПОГОДА

9-10 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність. Вітер південно-західний, 1,2-2,8 м/сек. Температура вночі +4...+5, удень +9...+10. Післязавтра вночі +4...+5, удень +10...+11.

Миргород: хмарно з проясненнями. Уночі +4...+5, удень +9...+10.

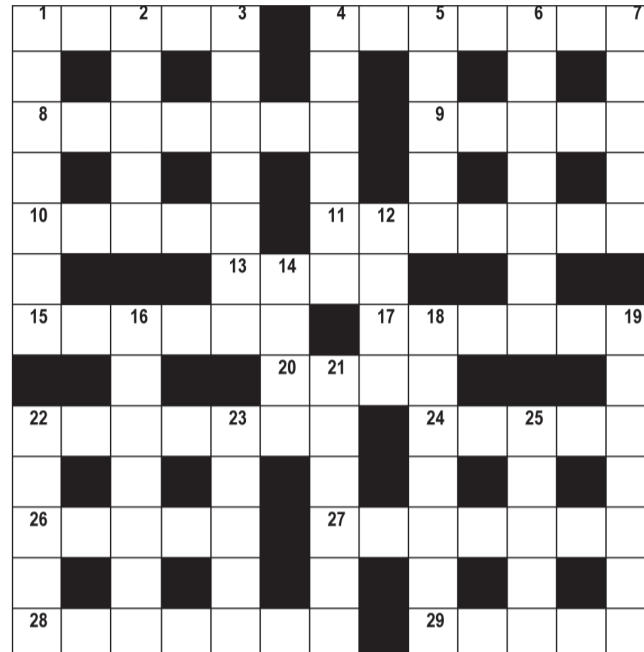
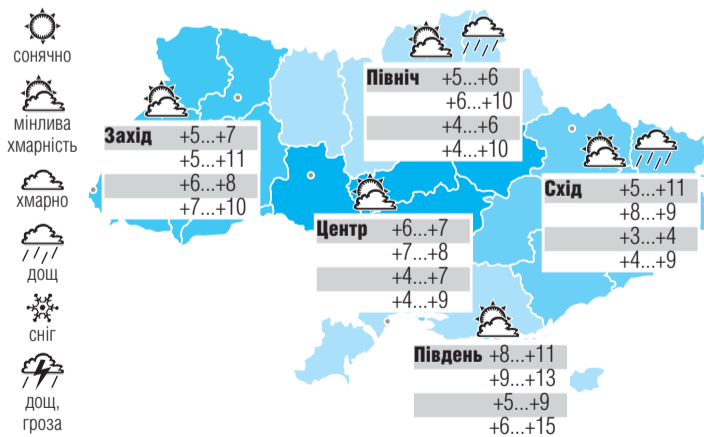
Вінниця: мінлива хмарність. Уночі +3...+4, удень +11...+12.

Одеса: хмарно, місцями опади. Уночі +9...+10, удень +13...+15.

Курорти Карпат: хмарно.

Трускавець: уночі +3...+4, удень +9...+10.

Моршин: уночі +3...+4, удень +9...+10.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №45

По горизонталі:

1. Кардинал Української греко-католицької церкви, один з її духовних лідерів, який спочив у 2017 році. 4. Давньогрецький популіст. 8. Знаменитий російський художник-пейзажист. 9. Хлопчик, який потонув через халатність няні, у романі Агати Крісті «Десять негрят». 10. Міра об'єму рідин і сипких тіл в Англії та США. 11. Легковажний коханець, герой роману Семюеля Річардсона «Кларисса». 13. Канадська співачка, яка виконала пісні у фільмі «Титанік». 15. Лікувально-столова вода. 17. Видатний радянський математик і механік. 20. Давньогрецька монета, яку клали померлому під язик, щоб було що заплатити Харону за перевіз. 22. Дівчина, народжена білою жінкою від чорношкірого. 24. Солдат турецької армії. 26. Лікарська рослина, що має жовтогірні й спазмолітичні властивості, покращує апетит. 27. Степова тварина роду газелей з довгими ліроподібними рогами. 28. Самоцвіт яскраво-зеленого кольору. 29. Полотняна сумка, що зав'язується.

По вертикалі:

1. Український поміщик і меценат, що заснував у Києві знамениту Колегію для бідних, але талановитих

Кросворд №44
від 1 листопада

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Є люди, які несуть у собі щастя. Коли ці люди поруч, усе ніби стає яскравим і барвистим. Але моя дружина їх називає алкашами!

— Отче, чоловік зраджує. Порадьте, що робити!
— Скропи сковорідку святою водою і наверни його на шлях праведний.

— Іване, ти пам'ятаєш, що було 35 років тому?
— Звісно ж! Чорнобиль вибухнув!
— Дурнику, ми одружилися!
— Так, біда не ходить одна...

Ніколи не влаштовуйте істеріку, лежачи на спині. Сльози затікають у вуха і стає лоскотно і смішно. Я так вже три істеріки зірвала.

— Добрий день, куме, що п'єте?
— Українське мохито.
— Ром та м'ята?
— Та ні, самогонка і петрушка.

Кажуть, що у геніїв у будинку має бути безлад. Дивлюся на свою дитину — і гордість розпирає! Ейнштейна виховую!..

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009045 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 216
Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», газета виходить щосередини Тираж 58168